Ազգ

Azg armenian daily

Ապրիլ 29 Հինգշաբթի 1993

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Գ տարի, թիվ 79 (330)
գինը՝ 5ռ.
դասիչ 69149
Երեւան 375010
Հանրապետության 47

հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Զամբիայի ֆուտբոլի հավաքականը օդանավային վթարի զոհ

Մալայզիայի ֆուտբոլի ազգային հավաքականին 3:0 հաշվով հաղթելուց հետո, Սենեգալ մեկնելու ճանապարհին, որտեղ 1994 թվականին ԱՄՆ-ում կայանալիք ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության ընտրական խաղերի գծով մրցելու էր այդ երկրի հավաքականի հետ, Զամբիայի ֆուտբոլի ազգային հավաքականը երեկ առավոտյան ամբողջ կազմով զոհ գնաց օդանավային վթարի: Նրանց փոխադրող կանադական արտադրության ռազմական օդանավը, որ վայրէջք էր կատարել Գաբոնի մայրաքաղաք Լիբրեվիլում, վերստին թռիչք առնելուց կարճ ժամանակ անց ընկավ ծովը: Զամբիայում, որի թիմը լավագույններից էր աֆրիկյան ցամաքամասում, ազգային սուգ հռչակվեց: ■

ԳԽ

Սահմանադրական կրքերը սկսում են բորբոքվել

ՀՀ Գերագույն խորհուրդը երեկվա նիստում սկսեց քննարկել ՀՀ ԳԽ սահմանադրական հանձնաժողովի, սահմանադրության մշակման հետ կապված խնդիրների մասին հաշվետվությունը, որը նախորդ օրը ներկայացրել էր հանձնաժողովի նախագահի տեղակալ, արդարադատության նախարար Վահե Ստեփանյանը: Այնպես ստացվեց, որ պատգամավորների մեծ մասը սկսեց շեղվել բուն հարցից եւ խնդրո առարկան ոչ թե հաշվետվությունը դարձավ, այլ դեռեւս մշակման ընթացքի մեջ գտնվող սահմանադրությունը: Զգացվում էր, որ հատկապես կուսակցական խմբակցությունները վաղուց էին սահմանադրության ձեւավորման եւ ընդունման շուրջ իրենց դիրքորոշումներն արտահայտելու առիթի սպասում: ԱԺՄ-ն, օրինակ, մտահոգություն արտահայտեց, թե ինչու է Սահմանադրական հանձնաժողովը միայն նախագահական կառավարման տարբերակի վրա աշխատում եւ անտեսում է պառլամենտական մոտեցումները: Պարույր Հայրիկյանն իր անհանգստությունն արտահայտեց առ այն, որ Գերագույն խորհրդի կողմից ստեղծված հանձնաժողովը հանրապետությունում նախագահական կառավարում մտցնելուց եւ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ՀՀ նախագահ ընտրվելուց հետո էլ շարունակում է գործադիր բարձրագույն մարմնի ղեկավարը գլխավորել, ինչը սահմանադրական հանձնաժողովին, փաստորեն, ԳԽ-ից դուրս վիճակում է դնում: Պատգամավորները ցանկանում էին պարզել նաեւ, թե ինչո՞ւ է սահմանադրությունը հանրաքվեի միջոցով ընդունման տարբերակն ավելի գերադասելի համարվում եւ հանրապետության բարձրագույն իշխանության որ մարմնի իրավասության մեջ է մտնում այդ խնդրի վերջնական լուծումը:

ՀՀ ԳԽ նախագահ Բաբկեն Արարքցյանի, նրա առաջին տեղակալ Արա Սահակյանի կողմից հավաստիացումներ ստանալով, որ եւ սահմանադրական հանձնաժողովի կողմից պատրաստված, եւ ցանկացած այլ կազմակերպությունների ջանքերով ստեղծված սահմանադրությունների նախագծերի ճակատագիրը նախեւառաջ հանրապետության օրենսդիր բարձրագույն մարմնում է որոշվելու, պատգամավորների մի մասը, ինչպես երեւաց քվեարկության արդյունքներից, կորցրեց իր հետաքրքրությունն այդ հարցի նկատմամբ՝ անգամ սահմանադրությունը երկու ամսվա ընթացքում Գերագույն խորհրդի քննարկմանը ներկայացնելու որոշումն անհրաժեշտ ձայներ չհավաքեց:

Նույն բախտին արժանացավ նաեւ 102 պատգամավորների մայիսի 9-ը որպես հաղթանակի տոն վերականգնելու նախաձեռնությունը: Քվեարկության արդյունքն ավելի քան խոսուն է՝ 119 կողմ, 9 դեմ, 10 ձեռնպահ:

Հ. Պ.

Շեւարդնաձեն աջակցում է Ելցինին: Երեկ Վրաստանի ղեկավար Էդուարդ Շեւարդնաձեն հեռագիր է հղել Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինին: Ուղերձում Շեւարդնաձեն շնորհավորում է Ելցինին հանրաքվեում տարած հաղթանակի կապակցությամբ, որը հաստատեց նրա նկատմամբ համաժողովրդական աջակցությունը: Վրաստանի ղեկավարը համոզվածություն հայտնեց, որ այսուհետեւ ռուս-վրացական բանակցությունները նոր թափ կստանան եւ կծառայեն երկու ժողովուրդների միջեւ խաղաղության ու բարեկամության ամրապնդման գործին.

Սնարկ

Երեւան

ՇԵՐ. «ԶԳՈՒՄ ԷԻ, ՈՐ ՊԻՏԻ ԳԱՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»

Երեկ երեկոյան ժամը 19.30-ին «Զվարթնոց» օդանավակայանում վայրէջք կատարեց հանրահայտ երգչուհի, Հոլիվուդի հայազգի կինոաստղ Շերի (Շերիլին Լափյեր Սարգսյան) օդանավը: Նրան ուղեկցում էին Մեծ Բրիտանիայում Հայաստանի դեսպան Արմեն Սարգսյանը, Միացյալ հայկական հիմնադրամի տնօրեն Հարութ Սասունյանը եւ մի քանի տասնյակ օտարերկրյա լրագրողներ: Պարոն Սասունյանը հայտնեց, թե իրենց հետ բերել են մոտ 2,5 միլիոն դոլարի մարդասիրական օգնություն՝ դեղորայք եւ բժշկական սարքավորումներ, հատկապես երեխաների համար: Կինոաստղին դիմավորեցին Հայաստանի առողջապահության նախարար Արա Բաբլոյանը, ապա՝ նախարարի տեղակալ Գեղամ Ղարիբջանյանը: Օդանավի շարժասանդուղքի մոտ մեզ հաջողվեց հարցնել կինոաստղ Շերին, թե ինչու նա որոշեց հիմա այցելել Հայաստան: Նա ասաց. «Ուղղակի զգացողություն ունեի, որ պիտի գամ Հայաստան, եւ եկա»: Մեր մյուս հարցին, թե չի՞ պատրաստվում արդյոք համերգ տալ, երգչուհին ասաց. «Առայժմ ոչ, միգուցե մյուս անգամ»: Լրագրողներից մեկի հարցին, թե ինչ կասի հայկական կինոյի մասին, դերասանուհին պատասխանեց. «Հայաստանի մասին առայժմ ոչինչ չգիտեմ, կինոյի մասին նույնպես»: Դերասանուհին նաեւ հայտնեց, որ իրեն ուղեկցող հեռուստալրագրողները պատրաստվում են Հայաստանի մասին վավերագրական ֆիլմ նկարահանել: Երկօրյա այցի ընթացքում երգչուհին կայցելի Խարբերդի հիվանդանոց, Նորքի մանկատուն, փախստականների կենտրոն:

Դերասանուհուն կընդունեն Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը եւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգեն Ա-ն: Շերը կայցելի նաեւ Մեծ եղեռնի զոհերի հիշատակի հուշարձանը, կհանդիպի Երեւանի համալսարանի ուսանողների հետ: Դերասանուհին կիջեւանի «Արմենիա» հյուրանոցի նոր մասնաշենքում, ինչի առթիվ նրան կտրվի առաջին հյուրի հուշանվերը: Ապրիլի 30-ին նա կվերադառնա Լոնդոն: «Ազգ»

Ճակատ

Ադրբեջանը խախտեց զինադադարը

Մոտ մեկ շաբաթ տեւած հարաբերական հանգստից հետո երեկ եւ նախորդ գիշեր մարտական գործողությունները Լեռնային Ղարաբաղում վերսկսվեցին: Ինչպես Ստեփանակերտից հաղորդում է մեր թղթակից ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԸ, ԼՂՀ ինքնապաշտպանության կոմիտեի տվյալներով ապրիլի 27-ի երեկոյան եւ լույս 28-ի գիշերը ադրբեջանական կազմավորումները Ֆիզուլու շրջանի ռազմական հենակետերից տանկերից եւ ծանր հրետանուց հրետակոծել են Հադրութի շրջանի Էդիլլու գյուղն ու հայկական պաշտպանական դիրքերը: Տուժածներ եւ ավերածություններ չկան: Միաժամանակ ականանետներից գնդակոծվել են նաեւ Մարտունու շրջանի հայկական պաշտպանական դիրքերը: Հայկական կողմից տուժածների մասին տեղեկությունները ճշտվում են: Երեկ եւ նախորդ գիշեր նույն զինատեսակներից գնդակոծվել են նաեւ ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերի դիրքերը Քելբաջարի շրջանի հյուսիսում՝ Օմարի լեռնանցքի մոտ: Ըստ նախնական տվյալների, հայկական կողմից վիրավորվել է մեկ զինվոր: Ադրբեջանական բանակի կորուստների մասին ճշգրիտ տեղեկություններ չկան:

Իրադրությունը Լաչինի մարդասիրական միջանցքի հատվածում համեմատաբար հանգիստ է եղել: Գորիս-Լաչին-Ստեփանակերտ ճանապարհը գործում է անխափան: Իրենց հերթին ադրբեջանական աղբյուրները հայտնում են, թե ապրիլի լույս 28-ի գիշերը հայկական ուժերը Ղարաբաղի տարածքից հրետակոծել են Ադրբեջանի Ֆիզուլու, Աղդամի եւ Ջեբրայիլի շրջանները: Մանրամասնություններ չեն հաղորդվում:

«Ազգ»

Մոսկվա

Ելցինը դարձյալ նեղում է Ռուցկոյին

Բ. Ելցինի անմիջական գործակիցների՝ Գրաչովի, Գայդարի, Բուրբուլիսի եւ այլոց դեմ անցյալ շաբաթ արված ամբաստանությունից հետո սպասվում էր արդեն, որ Ռուսաստանի նախագահը վրեժխնդիր կլինի Ռուցկոյի դեմ: Վերջինս, որ 2 շաբաթ առաջ զրկվել էր անձնական բժշկից, լիմուզինից եւ թիկնապահներից, երեկ զրկվեց նաեւ իր մի շարք իրավասություններից. նա [illegible] չպիտի ունենա այսուհետեւ ծանոթանալու քրեական եւ կաշառակերության առնչվող կարեւոր գործերին, ինչպես նաեւ զբաղվելու ագրարային հարցերով: Ի պատասխան այդ քայլի, փոխնախագահը երեկ Գերագույն խորհրդում առաջարկեց ստեղծել բարձրաստիճան պաշտոնյաների կաշառակերական գործունեությունը քննող առանձին հանձնաժողով: «Ազգ»

ԱՄՆ

Կոնգրեսը հետաձգում է Ռուսաստանին օգնության ծրագրի հաստատումը

Ռուսաստանին ԱՄՆ-ի հատկացնելիք օգնության ծրագիրը հավանաբար ԱՄՆ Կոնգրեսում չհաստատվի, մինչեւ Միացյալ Նահանգների տնտեսության առողջացման վերաբերյալ նախագահ Բիլ Քլինթոնի առաջարկած ծրագրի առթիվ քվեարկության անցկացումը, որը ներկայումս քննարկվում է երկրի բարձրագույն օրենսդիր մարմնի զույգ պալատներում: Այդ մասին Բոստոնում հայտնեց Սպիտակ տան վարչաբյուջետային վարչության տնօրեն Լեոն Պանետտան: Նա նաեւ նշեց, որ նախագահին Կոնգրեսում համառ պայքար է սպասում Ռուսաստանին լրացուցիչ օգնություն ցույց տալու նրա առաջարկության առնչությամբ:

Սպիտակ տան բարձրաստիճան ներկայացուցիչը նշեց, թե ինքն առայժմ չի կարող միջոցներ գտնել Մոսկվային 1,8 մլրդ. դոլարի տնտեսական օգնություն ցույց տալու «երկրորդ» ծրագրի ֆինանսավորման համար, որը ընդունվել էր Տոկիոյում Յոթնյակի արտաքին գործոց եւ ֆինանսների նախարարների հանդիպման ժամանակ: Նրա խոսքերով, այդ ծրագրի միայն շատ փոքր մասը կարող է իրագործվել Եգիպտոսին եւ Իսրայելին ցույց տրվող օգնության միջոցների կրճատման հաշվին, որոնք ամենից շատ ամերիկյան օգնություն ստացող երկու երկրներն են:

Ինչպես նշեց Սպիտակ տան վարչաբյուջետային վարչության տնօրենը, օրենսդիրները լավ են հասկանում, որ ամերիկացի ընտրողներն իրենցից առաջին հերթին պահանջում են ներքին խնդիրների լուծում, նախքան Ռուսաստանին օգնելը: Ուստի, ասաց Լ. Պանետտան, ֆինանսական միջոցները չեն հատկացվի ներքին ծրագրերի հատկացումների կրճատման հաշվին: Ամենայն հավանականությամբ, ասաց նա, դրանք հնարավոր կլինի ստանալ Պենտագոնի բյուջեի կրճատման հաշվին:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Աշխարհ

Սերբերի լայնածավալ հարձակում Բոսնիայի վրա

Մինչ ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդը, նախորդ գիշեր խստացրել էր սերբերի դեմ սանկցիաները, վերջինները երեկ լայնածավալ հարձակում գործեցին հյուսիս-արեւմտյան Բոսնիայում իսլամական բնակավայրերի վրա, միաժամանակ Սրեբրենիցայից հեռանալու վերջնագիր տալով ՄԱԿ-ի խաղաղապահ ուժերին: Շուրջ 20 հրասայլերով ու 30 զրահամեքենաներով սերբական ուժերը թնդանոթային նախապատրաստությունից հետո գրոհեցին Բիհաչի շրջանի վրա: Սարաեւոյում արձակված թնդանոթային ռումբերից մեկը պատճառ դարձավ 3 երեխաների մահվան: Նախկին Հարավսլավիայի վարչապետ Չոսիչը երեկ առաջարկեց գագաթնաժողով գումարել սերբ, խորվաթ եւ Բոսնիայի իսլամ կողմերի եւ Անվտանգության խորհրդի 5 մշտական անդամ երկրների մասնակցությամբ, «վերջնականապես լուծելու» համար Բոսնիայի հարցը: Քլինթոնի խորհրդականները ներկայումս աննպատակահարմար են համարում սերբական դիրքերի ընտրովի ռմբահարումը: Փոխարենը նրանք առաջարկում են պաշտպանական զենքեր տալ իսլամներին:

Գործադուլներ Գերմանիայի արեւելքում

Նախկին Արեւելյան Գերմանիայի մետալուրգիական ձեռնարկությունների եւ հատկապես դրանցից մեծագույնի՝ IG Metall-ի ինժեներներն ու բանվորները որոշեցին այնուհանդերձ գործադուլի դիմել, բողոքելու համար իրենց եւ երկրի արեւելյան շրջանների արհեստակիցների աշխատավարձի միջեւ գոյություն ունեցող մեծ տարբերության դեմ: Բոննի կառավարությունն այդ տարբերությունը բացատրում է արեւելյան շրջաններում տիրող տնտեսական համեմատական հետամնացությամբ: Կառավարությունը տարեկան 56 միլիարդ դոլլար է հատկացնում տնտեսական մակարդակի հավասարեցման համար: Գործադուլները կայանալու դեպքում, կլինեն առաջինը 60 տարուց ի վեր:

ՀԱՀ-ում ընտրություններ 1994-ին

Աֆրիկյան ազգային կոնգրեսի նախագահ Նելսոն Մանդելան երեկ BBC ռադիոկայանին հայտարարեց, թե Հարավ-Աֆրիկյան Հանրապետությունում առաջիկա տարեսկզբին տեղի կունենան բազմացեղային կարգով ընտրություններ: Պատասխանելով թղթակցի մի հարցին, սեւամորթների 74-ամյա առաջնորդն ասաց, թե Քրիս Հանիի սպանությունից հետո իրենց համար շատ դժվար եղավ սեւամորթների վրեժխնդրական կիրքը զսպելը եւ երկրի սպիտակամորթ ղեկավարության հետ բանակցությունները շարունակելը:

Քուվեյթում իրաքցիների դատավարություն

Քուվեյթում սկսվեց վերջերս ձերբակալված 17 իրաքցիների դատավարությունը: Նրանք մեղադրվում են էմիրաթներն ու Քուվեյթը ապակայունացնելու հանցանքով: Նրանցից մեկը խոստովանեց, թե փորձ է արել սպանելու Մ. Նահանգների նախկին նախագահ Ջորջ Բուշին, որ փետրվար ամսին իր կնոջ հետ Քուվեյթ էր այցելել Ծոցի պատերազմի տարեդարձի տոնակատարություններին մասնակցելու: ■

digitised by A.R.A.R.@

Ռուսական մշակույթի կենտրոնի հոգսը ոչ միայն ռուսներն են

Հայաստանի ռուսական մշակույթի «Գարմոնիա» միջազգային կենտրոնը ստեղծվել է տարեսկզբին: Թե ինչո՞ւ է կոչվում ներդաշնակություն, այդ մասին կենտրոնի նախագահ Վլադիմիր Միխայլովը հայտնեց, թե իրենք ձգտում են ներդաշնակության մարդկային, ոգեկան եւ ազգամիջյան հարաբերություններում, իսկ միավորողը ռուսական մշակույթն է: Կենտրոնի հիմնական խնդիրը ռուսական մշակույթի այն ներուժի պահպանումն է, որը դեռ կա Հայաստանում: Հիմնականում դա վերաբերում է այդ մշակույթը կրողներին, ոչ միայն ռուսներին, այլեւ բոլոր նրանց, ովքեր տիրապետում են միայն ռուսերենին, բայց ստեղծված պայմանները ստիպում են նրանց արտագաղթել: Դրա համար կենտրոնը ծրագրում է ստեղծել որոշակի տնտեսական հիմք, պայմաններ, որտեղ այդ մարդիկ կկարողանան աշխատել:

Ռուսական դպրոցների փակման պայմաններում առաջացել են մի շարք խնդիրներ, որոնցից կարեւորն այն է, որ ռուսական դասարաններն անգամ չեն տալիս հիմնավոր կրթություն, եւ ավարտելուց հետո երեխաները ոչ հայերենին են լիարժեք տիրապետում, ոչ ռուսերենին: Այդ առիթով կենտրոնը ծրագրում է մայիս ամսին անցկացնել գիտական կոնֆերանս, որ կքննարկվեն Հայաստանում կրթության զարգացման կենտրոնի առաջարկած տարբերակները:

Բացի այդ, անհրաժեշտ պայմանների համար կենտրոնը ստեղծում է մարդու իրավունքների պաշտպանության հիմնադրամ, որը բացի իրավական պաշտպանությունից, կապահովի նաեւ թոշակառուների, հաշմանդամների եւ որբերի սոցիալական օգնությունը: Հիմնադրամը կգրավի նաեւ բարեգործությամբ: Դրան զուգահեռ կստեղծվի երկրորդ կառույցը, տնտեսական ասոցիացիան: Այն կօգնի շահագրգռված կազմակերպություններին կապեր հաստատել Ռուսաստանի տնտեսական կառույցների, այդ թվում միջազգային կազմակերպությունների հետ: Կենտրոնն օգտագործելով տնտեսական կառույցները, կզբաղվի մշակութային եւ լուսավորական գործունեությամբ:

Կենտրոնի նախագահի կարծիքով, իրենց ուշադրությունը պետք է բեւեռվի ոչ միայն Հայաստանի ռուսների, այլեւ հրեաների, գերմանացիների ու հատկապես Ադրբեջանից, Վրաստանից գաղթած փախստականների վրա, որոնք կարեկցանքի եւ հոգեւոր օգնության կարիք ունեն:

Կենտրոնն ունի զուտ հասարակական ուղղվածություն, քաղաքականությամբ չի զբաղվելու, բայց որպես հասարակության մի մաս, իր կարծիքը պետք է հայտնի հանրապետությունում կատարվող իրադարձությունների վերաբերյալ:

Երեկ Կամերային երաժշտության տանը տեղի ունեցավ կենտրոնի նախագահական խորհրդի անդամների հանդիպումը Հայաստանում Ռուսաստանի դեսպան Վլադիմիր Ստուպիշինի եւ դեսպանատան աշխատակիցների հետ: Դեսպանը հույս հայտնեց, որ կենտրոնը երբեւէ չի աջակցի Ռուսաստանում գործող հակաառավարական մարմինների հետ, ինչպիսին Ռուսական համայնքների կոնգրեսն է, որը ոչ միայն չի արտահայտում բոլոր համայնքների կարծիքը, այլեւ խիստ քաղաքականացված է:

Կենտրոնի անդամներն իրենց կողմից հավաստիացրին, թե կոնգրեսին մասնակցելը դեռեւս չի նշանակում դավանել այնտեղ ելույթ ունեցողների գաղափարները:

Մի խոսքով, հանդիպման մասնակիցները եկան այն եզրակացության, որ ռուսական մշակույթի դերը Հայաստանում մեծ է եւ պետք է ստանա համապատասխան աջակցություն:

Ա. Հ.

ՀՀ

Փոխնախագահը ընդունեց ՄԱԿ-ի ներկայացուցչին

Այսօր Հայաստանի Հանրապետության փոխնախագահ Գագիկ Հարությունյանը ընդունեց Հայաստանի Հանրապետությունում ՄԱԿ-ի ներկայացուցիչ Թելմա Օ՚Կոն-Սոլորզանոին: Այդ մասին տեղեկացանք ՀՀ նախագահի մամուլի ծառայությունից: Զրույցի ընթացքում ՄԱԿ-ի ներկայացուցիչը հանգամանորեն տեղեկացրեց Հայաստանում ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության աշխատանքների ու առաջիկա ծրագրերի, մասնավորապես տեղեկատվական ասպարեզում եւ Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական խնդիրների լուծմանն օժանդակելու գործում երեւանյան գրասենյակի կողմից ձեռնարկվող միջոցառումների մասին:

Հայաստանի Հանրապետության փոխնախագահը կարեւորելով ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության գործունեությունը Հայաստանում, հանգամանորեն անդրադարձավ հանրապետության առջեւ ծառացած առաջնահերթ խնդիրներին, դրանց լուծման մոտեցումներին, այդ գործում ՄԱԿ-ի տարբեր կազմակերպությունների հնարավոր ակտիվ մասնակցության ձեւերին ու միջոցներին:

Քննարկվեցին նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի խաղաղ կարգավորման ուղղությամբ միջազգային կազմակերպությունների աշխատանքների հետ կապված հարցեր: ■

Երեկ տեղի ունեցավ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Գերագույն խորհրդի նախագահության ընդլայնված նիստը: Որոշվեց ԼՂՀ ԳԽ հերթական նստաշրջանը հրավիրել խորհրդարանի լրացուցիչ ընտրություններից հետո, որոնք կկայանան մայիսի 16-ին: Այդ մասին Սնարք գործակալությանը տեղեկացրեցին ԼՂՀ լրատվության եւ մամուլի դեպարտամենտում: Ինչպես արդեն հաղորդվել է, ապրիլի 27-ին նախատեսված ԼՂՀ ԳԽ նստաշրջանը երեկ եւ այսօր չկարողացավ սկսել իր աշխատանքը քվորումի բացակայության պատճառով:

Բաքու

Նավթային ընկերությունների հետաքրքրությունը չի թուլանում

Ապրիլի վերջին Բաքու կժամանի ամերիկյան Amoco նավթային ընկերության ղեկավարությունը: Այդ մասին նախագահի ապարատում կայացած բրիֆինգում հաղորդեց նախագահի մամուլի ծառայության ղեկավար Արիֆ Ալիեւը: Նա լրագրողներին ասաց, որ Amoco-ի ղեկավարության այցելության նպատակն է շարունակել խորհրդակցությունները «Ազերի» նավթային հանքավայրի մշակման մասին վերջնական պայմանագիր կնքելու ուղղությամբ: Չնայած շարունակվող պատերազմին, նավթային ընկերությունների հետաքրքրությունը Ադրբեջանի նկատմամբ չի թուլանում: Վերջերս մի շարք համաձայնագրեր են կնքվել այնպիսի խոշոր ընկերության հետ, ինչպիսին Texaco-ն է: Միաժամանակ Ադրբեջանի հանդեպ իր հետաքրքրությունը դրսեւորեց նաեւ Shell ընկերությունը, որ վերջերս իր ներկայացուցչությունն է բացել Բաքվում: Վերջերս ապրիլի 27-ին Բաքու ժամանեցին ամերիկյան ամենախոշոր նավթային ընկերություններից մեկի՝ Mobil-ի ներկայացուցիչները: Նրանք հանդիպեցին առաջին փոխվարչապետ Վահիդ Ահմեդովի հետ եւ քննարկեցին Ադրբեջանում նավթահետախուզության ոլորտում համագործակցության հարցերը: Վ. Ահմեդովի կարծիքով, Mobil ընկերությունը լավ հնարավորություններ ունի նոր հանքավայրերի մշակման համար:

Սնարք

Եվրոպայի խորհրդի փորձագետները Բաքվում

Ապրիլի 28-ին հանրապետության Գերագույն խորհրդի եւ արտաքին գործերի նախարարության հրավերով աշխատանքային այցով Բաքու ժամանեց Եվրոպայի խորհրդի օրենսդրության եւ մարդու իրավունքների հարցերով փորձագետների խումբը: Պատվիրակությունը գլխավորում է Եվրոպայի խորհրդի իրավաբանական դեպարտամենտի տնօրեն Է. Հարեմոսը: Միջազգային պատվիրակության անդամների եւ Ադրբեջանի խորհրդարանի ու գերատեսչությունների միջեւ առաջիկա հանդիպումների ընթացքում կողմերը կարծիքներ կփոխանակեն հանրապետության ներկայացուցչական մարմինների եւ իրավապահական ծառայությունների, սահմանադրական բարեփոխումների իրականացման եւ օրենսդրության զարգացման գործում կոնսուլտատիվ աջակցություն ցուցաբերելու հարցերի շուրջ: Կքննարկվեն նաեւ Եվրոպայի կարեւորագույն պայմանագրերին Ադրբեջանի միանալու պայմանները: Այցելության վերջին օրը, ապրիլի 30-ին նախատեսվում է անցկացնել «կլոր սեղան» Ադրբեջանի հասարակական կազմակերպությունների, բուհերի, զանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ:

Սնարք

Գազի օգտագործումը կհաշվառվի

«Ազերիգազ» պետական կոնցեռնում Թուրանի թղթակցին հաղորդեցին, որ ավարտվում են աշխատանքները այսպես կոչված «գազի օրենքի» նախագծի վրա: Այն շուտով կներկայացվի Ադրբեջանի խորհրդարանի քննարկմանը: Այդ փաստաթղթի համաձայն, գազի հաշվեկշիռների ցանցը կկարգավորի երկնագույն վառելիքի իրացումը: Առանց հաշվիչների գազն օգտագործող անձինք կամ հիմնարկները կտուգանվեն սահմանված կարգով: «Ազերիգազ»-ի փորձագետների կարծիքով, այդ օրենքի ընդունումը կնպաստի երկրի էներգապաշարների խնայողաբար օգտագործմանը: Ներկա պահին կառավարությունը քննարկում է Գյանջայի մեքենաշինական գործարանի հիման վրա գազի հաշվիչների արտադրության գործարանի շինարարության նախագիծը:

Սնարք

ԼՂ Հանրապետությունում սկսվել է անձնագրերի փոխանակումը: Սնարք գործակալությանը հաղորդեցին ԼՂՀ լրատվության եւ մամուլի դեպարտամենտում: Նոր անձնագրերի հանձնման ժամկետը կավարտվի ընթացիկ տարվա հունիսի վերջին: Դրանից հետո հին անձնագրերը կհամարվեն անվավեր: Նոր անձնագրերում երկու լեզուներով՝ հայերեն եւ ռուսերեն կգրվի «ԼՂՀ քաղաքացի»:

Գերմանացի հեռուստալրագրողները Հայաստանում

Մոսկվա, 28 ապրիլ, Սնարք: Գերմանացի հեռուստալրագրողները մի շարք տեսաժապավեններ կպատրաստեն շրջափակման մեջ գտնվող Հայաստանի մասին: Այսօր ՎՈՅՍ ընկերության նկարահանող խումբը Մոսկվայից մեկնեց Հայաստան: Ռուսաստանի մայրաքաղաքում Հայաստանի մշտական ներկայացուցչության մամուլի կենտրոնում Սնարքի թղթակցին հաղորդեցին, որ ՎՈՅՍ-ի մոսկովյան բյուրոյի ղեկավար Յուրգեն Վոլմանի խոսքերով, հեռուստալրագրողները մտադիր են պատմել նաեւ Թուրքիայի եւ Նախիջեւանի հետ սահմաններում տիրող իրավիճակի մասին: Պատրաստի նյութերը դյուրակիր արբանյակային հեռուստասարքավորման միջոցով կհաղորդվեն Գերմանիա: ■

Ո՞ւմ ջրաղացին է ջուր լցնում Ինտերֆաքսը

«Ազգ» թերթի ապրիլի 3-ի թիվ 61-ում տպագրված «Հայ կամավորների գումարտակ Ախալքալաքում» վերնագրով ԻՖ-ի թղթակցի տեղեկատվությունը չի համապատասխանում իրականությանը: Բանն այն է, որ Ախալքալաքում ոչ մի գումարտակ չի ստեղծվել, եւ առ այսօր ոչ մի ջավախքցի չի գնացել Աբխազիա կռվելու: Ինչ խոսք, նման հայտարարությունը ձեռնտու է միայն առանձին մարդկանց կամ որոշ քաղաքական ուժերի, որոնք ձգտում են ապակայունացնել քաղաքական իրավիճակը Ջավախքում: Փաստորեն, նման անհիմն հայտարարությունները խաղում են մի ողջ համայնքի բախտի հետ: Եւ այդ տեղեկությունն իրավացի բողոքի տեղիք է տվել Ջավախքում: Հետաքրքիր է, ինչո՞ւ են փորձում ջուր լցնել թշնամու ջրաղացին: Եւ ի՞նչ աղբյուրների վրա հիմնվելով է ԻՖ-ի թղթակիցը նման հայտարարություն արել:

Ս. Թ.

«ԿԱՊՐՈԼԻՏ» ֆիրման եւ «ԲԻՈԿՈՆՎԵՐՍԻԱ» ասոցիացիան

Ջրվեժ ավանի դահեստից վաճառում են կենսահումուս:
Մեծածախ գնորդների համար սահմանված է 20 տոկոս զեղչ:

Վճարը ցանկացած ձեւով

Հեռախոսներ՝ 27-81-91, 58-04-26, 58-54-27, 56-83-31:

Ջավախք

Դավիթ Վարդանյան. «ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՉԻ ԿԱՐՈՂ ԱՆՏԱՐԲԵՐ ՄՆԱԼ ՋԱՎԱԽՔԻ ՃԱԿԱՏԱԳՐԻ ՀԱՆԴԵՊ»

Հայաստանի խորհրդարանի անդամ Դավիթ Վարդանյանը ապրիլի կեսերին մեկնել էր Ջավախք մասնակցելու «Ջավախք» ժողովրդական շարժում» կազմակերպության 3-րդ համաժողովին: Մեր թղթակիցը խնդրեց նրան պատասխանել մի քանի հարցերի:

— Պարոն Վարդանյան, Ձեր հերթական այցը Ջավախք ի՞նչ նպատակ էր հետապնդում եւ ինչպիսի՞ք են տպավորություններն այս անգամ:

— Ղարաբաղյան շարժումից ի վեր ես տարբեր առիթներով հաճախ եմ եղել Ջավախքում: Նույնիսկ այնքան հաճախ, որ շատերը կարծում են, թե ես բնիկ ջավախքցի եմ: Այս այցիս շարժառիթը, ճիշտ է, «Ջավախք» ժողովրդական շարժում» կազմակերպության 3-րդ համաժողովին մասնակցելն էր, բայց այն հետապնդում էր նաեւ մեկ այլ նպատակ՝ տեղում ծանոթանալ իրավիճակին եւ տեսնել, թե ինչ խոչընդոտներ կան Ջավախք–Հայաստան համագործակցության ճանապարհին: Վրաստանում կյանքի փոփոխությանը զուգընթաց ինչ-որ չափով կյանքը փոխված տեսա նաեւ Ջավախքում: Բավականին ծանրացել է սոցիալական վիճակը: Ջավախքում ես նկատեցի այն հիմնական փոփոխությունները, ինչ Հայաստանում եւ Վրաստանում: Ջավախքահայությունը հայության մի մասնիկն է, եւ բնականաբար Հայաստանը չի կարող անտարբեր մնալ նրա ճակատագրի հանդեպ:

Ես ցավով նկատեցի այն ամենը, որ կատարվում է Ջավախքից Հայաստան տանող ճանապարհին: Հենց Հայաստանի տարածքում թալանում են ջավախքցիներին: Դա Հայաստանի իշխանությունների թուլության հետեւանք է: Իսկ Ջավախք–Հայաստան ճանապարհն այսօր ստրատեգիական նշանակություն ունի Հայաստանի համար: Եվ Բավրայից մինչեւ Ախալքալաք ընկած ճանապարհահատվածի շինարարությունը, ինչ գնով էլ լինի, այս տարի պետք է անպայման ավարտվի:

— Ջավախքահայությունը վիրահայոց ամենաստվար համայնքն է: Ինչպե՞ս եք գնահատում նրա դերը հայ-վրացական հարաբերություններում:

— Գիտենք, որ այսօր Հայաստան-Վրաստան հարաբերություններում որոշ լարվածություն է նկատվում: Թեեւ ոչ վաղ անցյալում (Գամսախուրդիայի իշխանության ժամանակ - Մ.Թ.) տեղական մակարդակով բազմաթիվ ոտնձգություններ են եղել ջավախքահայության դեմ, բայց ջավախքցիները միշտ էլ դուրս են եկել այդ դժվարություններից: Հայ-վրացական հարաբերությունները դարեր շարունակ բարիդրացիական են եղել: Սակայն եղել են նաեւ հայ-վրացական կոնֆլիկտներ: Գրեթե նույնանման վիճակում ենք հայտնվել նաեւ այսօր: Թեեւ Վրաստանը չեզոք դիրք է բռնել հայ-ադրբեջանական կռվում, սակայն Ադրբեջանն ամեն կերպ ձգտում է Վրաստանի վրա տնտեսական ճնշում գործադրելով՝ ստեղծել հայ-վրացական կոնֆլիկտ: Չնայած այս ամենին, այսօր Հայաստանի եւ Վրաստանի հարաբերությունները դիվանագիտական մակարդակով նորմալ են: Եվ այսօր ջավախքահայությունը կարող է ամուր կամուրջ լինել Հայաստանի եւ Վրաստանի միջեւ: Իհարկե, երբ վրացական կողմը ճիշտ հասկանա Ջավախքի այդ դերը:

— Աբխազիայի պատերազմից մեծապես տուժեցին նաեւ համշենահայերը: Այս օրերին շատ է խոսվում Աբխազիայում կռվող հայկական գումարտակի մասին: Որքանո՞վ է դա համապատասխանում իրականությանը:

— Միանգամից ասեմ, որ այդպիսի գումարտակ կա Աբխազիայում, եւ դա աբխազահայերի բնական ռեակցիան է այն վայրագությունների դեմ, որ կատարել են վրացական բանակում ընդգրկված բանդիտական խմբավորումները հայերի դեմ: Իմ կարծիքով, ճիշտն այն էր, որ աբխազահայերը պահպանեին դրական չեզոքություն եւ կատարեին հաշտարարի դեր: Այդ վայրագությունները, փաստորեն, կանխորոշեցին նման գումարտակի ստեղծումը, եւ աբխազահայերն ստիպված զենք վերցրին՝ միայն ու միայն իրենց պաշտպանելու նպատակով:

Հարցազրույցը վարեց
ՄԻՍԱՔ ԹՈՐՈՍՅԱՆԸ
Մեր սեփ. թղթակից, Ջավախք

digitised by A.R.A.R.@

Շիրակ

«ՋՈՒՐ ԵՆՔ ՈՒԶՈՒՄ, ՍԱՌԸ ՋՈՒ՜Ր...»

Նոր Ախուրյան ավանը հիմնադրվել է դեկտեմբերյան աղետից հետո եւ սկսել է բնակեցվել սրանից երկու տարի առաջ: Բնակեցման առաջին փուլում այստեղ լավ նախագծերով կառուցված երկհարկ քոթեջաձեւ տներում տեղավորվեցին հինգ տասնյակից ավելի ընտանիքներ, իսկ անցյալ տարվա վերջին շահագործման հանձնված առաջին 3 եռահարկերում բնակարան ստացավ եւս 45 ընտանիք: Եվ երբ այսօր նշված թվով ընտանիքների մի մասը դեռ չի ապրում իրեն հատկացված բնակարաններում, պատճառը նորաստեղծ բնակավայրում կենցաղային տարբեր, երբեմն տարրական հարցերի լուծման ձգձգումն է: Դրանցից մեկն ավանի ջրամատակարարումն է:

Նոր Ախուրյանը մինչ այժմ, որպես ժամանակավոր տարբերակ, խմելու ջուր ստացել է արտեզյան հորանցքից՝ երկու պոմպերի միջոցով: Պոմպերից մեկի դերը եղել է ջուրն ամբարի մեջ, մյուսինը՝ ամբարից դեպի ջրագիծ մղելը: Այս ջուրը հանել եւ սկզբում օգտագործել է ավանը հիմնադրող Մերձմոսկովյան շինարարական կազմակերպությունը, որն էլ ջրապահովել է նաեւ առաջին բնակիչներին: Հետագայում, երբ բնակչությունն ավելացել է, իսկ ռուս շինարարները հեռացել են, «համակարգը» շահագործման է ընդունել Ախուրյանի բնակարանային-կոմունալ տնտեսության արտադրական վարչությունը (ԲԿՏԱՎ): Այդ ժամանակից ի վեր այն լուրջ հոգսեր է պատճառում ինչպես շահագործողներին, այնպես էլ, ամենից առաջ, բնակիչներին, որոնք այսօր փաստորեն հայտնվել են ջրից իսպառ զրկվելու իրական վտանգի առջեւ:

...Ըստ մեզ դիմած բնակիչների պատմածի, շուտով նախ չաշխատեց մի պոմպը, ապա, 1991-1992-ի ձմռանը, շարքից դուրս եկավ նաեւ մյուսը, եւ ջրի հոսքը դեպի բնակարաններ դադարեց: Բնակիչներն սկսեցին օգտվել ամբարից, այնտեղից դույլերով ջուր կրել՝ կտրելով ահագին ճանապարհ: Այդպես ամբողջ ձմեռ, մինչեւ գարուն (հունվարից մինչեւ ապրիլ-մայիս): Ու քանի որ պոմպի չաշխատելու պատճառով ջրամբարի կանգնած, չհոսող ջուրը նաեւ չէր փոխվում, որոշ ժամանակ անց այն սկսեց գունափոխվել, նեխել... Հարցը կարգավորելու խնդրանքով բնակիչները մի քանի անգամ դիմեցին ԲԿՏԱՎ, շրջգործկոմ, շրջխորհրդի նախագահն էլ համապատասխան կարգադրություն արեց, սակայն գործը տեղից չշարժվեց: Բնակիչները, ինչպես իրենք են ասում, ի վերջո սեփական դրամով ու նախաձեռնությամբ նորոգել տվին ստորգետնյա ջուրը դեպի ամբար մղող պոմպը, որով սկսեցին մասամբ նաեւ ջրագիծ մղել: Ծանրաբեռնվածությունն աճեց, բայց ախտված այդպես օգտագործեցին որոշ ժամանակ, մինչեւ... Գերբեռնված աշխատող այդ միակ պոմպը անցած (1992 թ.) ձմեռնամուտին նորից շարքից դուրս եկավ: Բնակիչները կրկին դիմեցին ԲԿՏԱՎ, գործկոմ, դարձյալ անարդյունք: «Էլի փող հավաքեցինք, նորոգեցինք, կարողացանք սառույցները ջարդելով ամբարը մի կերպ էլի լցնել»: Բայց հալից ընկած պոմպն այս անգամ էլ երկար չաշխատեց: Մի քանի ամիս է մարդիկ նորից ամբարում վաղուց կուտակված, կանգնած ու չհոսող ջուրն են կրում, քանի դեռ կա: Ջուրն արդեն կանաչ գույն է ստացել, սարսափելի հոտ ու համ ունի... Եռացնում են ու օգտագործում: Մեկ-մեկ մաքուր ջուր խմելու համար ջրամաններ են տալիս մինչեւ Ախուրյան շրջկենտրոն դասի գնացող իրենց դպրոցական երեխաներին, որ տունդարձին հետները ջուր բերեն: Իսկ իրենց ջրի հարցով նորից դիմում են, պահանջում, բայց նորից անարդյունք:

Ախուրյանի բնակարանային-կոմունալ տնտեսության արտադրական վարչության պետ Կարապետ Կարապետյանը, որին դիմեցինք նույն հարցով, բնակիչներին մեղադրեց պոմպն անխնա օգտագործելու, նրա միջոցով նաեւ տնամերձ բանջարանոցները ջրելու ու այդպիսով այն շարքից հանելու մեջ, ապա ավելացրեց. «Պոմպ չունենք, չի ճարվում: Հանրապետությունը չունի: Այն դրսից է բերվում, իսկ հիմա, գիտեք, շրջափակում է...»: Այո, շրջափակում է, բայց այսօր այն չգիտես ինչու հենց միայն պետական հիմնարկներին ու գերատեսչություններին է խանգարում... Ճիշտ է նաեւ, որ այսօր նման պոմպեր ճարելը դժվար է ու նաեւ շատ թանկ: Բայց մարդիկ ի՞նչ անեն. շարունակեն նեխած ջո՞ւր խմել, բնավ չխմե՞ն, չօգտագործեն...

Սա այն դեպքն է, երբ հարցի անհապաղ լուծում գտնելն ուղղակի պարտադիր է: Իսկ լուծում կա: Նույնիսկ տարբեր, թեեւ ոչ համարժեք, լուծումներ կան: Ծայրահեղ դեպքում կարելի է մի քանի օր, մի որոշ ժամանակ թեկուզ ավտոցիստեռնով մաքուր խմելու ջուր բերել: Այդ ընթացքում հնարավոր կլինի առավել հիմնավոր զբաղվել նաեւ մյուս պոմպի հարցով: Ինչպես տեղեկացանք, մոտավորապես ապրիլի սկզբներին ԲԿՏԱՎ-ից եկել, պոմպը տարել են նորոգելու: Ուրեմն հենց իրենք այստեղ էլ ինչ-որ հնարավորություն դեռ տեսնում են: Եվ, վերջապես, կա երրորդ՝ հիմնական տարբերակը, որի դեպքում առաջին երկուսն ավելորդ են դառնում: Մանավանդ որ մինչ այժմ օգտագործված ստորգետնյա չմաքրվող ջուրը նաեւ աղայնության պատճառով ենթակա չէ տեւական օգտագործման:

Հարցի արմատական լուծումն ավանի դեռ երկու տարի առաջ կառուցված հիմնական ջրագծի գործարկումն է, եւ սա Ախուրյանում լավ գիտեն: Ժամանակին այստեղ հիմնական խմելու ջրի գիծ բերվել է, կառուցվել է ջրավազան, սակայն զարմանալիորեն մինչ այժմ ոչինչ չի արվում փորձարկելու եւ գործարկելու համար: Ի՞նչն է պատճառը: ԲԿՏԱՎ-ի պետն ասում է՝ ջրագիծն իր ջրավազանով լրիվ պատրաստ չէ եւ մեզ՝ շահագործողներիս, հանձնված չէ: Պատվիրատու կազմակերպության՝ Ախուրյանի շրջգործկոմի կապիտալ շինարարության վարչության պետ Հրանտ Զանիբեկյանն էլ ասում է, թե այն պատրաստ է եւ մնում է, որ շահագործող կազմակերպությունը փորձարկի ու ընդունի (սակայն պարզվում է նաեւ, որ ավազանը փորձարկելու համար ջուր չկա): Ու մինչ կողմերը շարունակում են վիճել կամ գուցե, հոգնելով, անգամ դադարել են այս մասին խոսել, բնակիչներն ամբարում դեռ մնացած ջրի վերջին կաթիլներն են քամում...

Ահա այստեղ է, որ պետք է սպասել Ախուրյանի շրջխորհրդի գործկոմի շուտափույթ, անհետաձգելի միջամտությանը: Որովհետեւ խոսքը վերաբերում է մի ամբողջ ավանի կենսապահովման ամենագլխավոր հարցերից մեկին:

Ավանում մինչ այժմ լուծված չեն դպրոցի, մանկապարտեզի (թեեւ դրանք կառուցվել են), տրանսպորտի եւ այլ հարցեր: Մարդիկ մի կերպ հարմարվել ու սպասում են: Բայց առանց ջրի մնալ, թեկուզ մի օր, հնարավոր չէ:

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ
Մեր սեփ. թղթակից

Մեր Անկյուն

Երեւանում սկսվել է հողի սեփականաշնորհո՞ւմ

Թեեւ հանրապետությունում հողի սեփականաշնորհումն արդեն բավական ժամանակ ընթանում է, սակայն հանրապետության մայրաքաղաքում նոր է թափ առնում... Այո, այո, չզարմանաք, Երեւանում եւս սկսվել է հողի սեփականաշնորհումը: Միայն թե երբ Հայաստանի այլ վայրերում հողատարածքների սեփականաշնորհումն այս կամ այն ձեւով իրականացնում են պետական, իշխանության մարմինները, ապա Երեւանում դա կատարվում է բնակչության անմիջական նախաձեռնությամբ, ինքնաբավարարման մեթոդով: Եւ դա շնորհիվ... ձմեռվա: Պարզվում է, որ ձմեռը միայն հոգս ու վնաս չէ, որ բերում է, իսկ Երեւանում առավել եւս:

Բանն այն է, որ երբ ձմռան ցրտերին ծառերը «մարդկային» ձեւով ու կացին-սղոցի միջոցով ուղարկվեցին վառարանների ու պատմության գիրկը, օրերը տաքանալու հետ նրանցից մնացած «մասունքները» եւ նրանց անկյուններն ամփոփող տարածքներն անտերության յուրացվեցին: Երեւանի հողագործները, որոնք բավական ժամանակ շուկայի պտուղբանջարեղենավաճառների սպասում էին, սկսել են երկրագործության որպես ուղիղ ճանապարհի իմաստն ըմբռնել: Եւ ձեռնամուխ են եղել ծառերի կտրված ծառերի տեղում բանջարանոցային գործունեության ծավալմանը: Արդեն ահագին գործ է արվել Հարավ-արեւմտյան թաղամասում, Նորքի եւ Արարատյան զանգվածներում. մայրաքաղաքի «70 տարի հողից խորթացած», բայց հողի նկատմամբ սերն ու համակրանքը չկորցրած անձինք հողամաս են դարձել նախկին ծառաստանը, փորել են, մարգեր սարքել, տեղ-տեղ նաեւ ցանկապատել: Ովքեր դեռեւս փորելու գործը չեն սկսել, նախօրոք քարերով սահմանազատել են իրենց բաժին տարածքները, տեղ են զբաղեցրել: Չրի բան է էլի, հող է, վերցրու մշակիր, մեկ է, ձեռքդ բռնող չկա, դե ո՞վ կարող է քեզ բան ասել, չէ՞ որ դա արդեն քոնն է, քո հողը:

Իսկ ինչու մինչ այս, երբ այդ տարածքներում ծառերը դեռեւս կանգուն էին, ոչ ոք փորձ չէր անում հողագործության ասպարեզում իր ուժերը փորձել: Թե՞ այն ժամանակ չէր թույլատրվում: Իսկ հիմա՞: Մի՞թե այդպիսի թույլատրություն կա՝ կտրված ծառերի փոխարեն այդ տարածքներում հողի սեփականաշնորհման «ինիցացիա» անել: Գուցե Երքաղխորհրդի կանաչապատման վարչությունը նման «լիցենզիաներ» տալի՞ս է... Եթե տալիս է, ապա ո՞ւր մնաց ծառատունկի իրականացման ծրագիրը: Եթե նման բան չկա, ուրեմն յուրաքանչյուր ցանկացող կարո՞ղ է քաղաքի որեւէ ծառատնկված մասում բանջարանոց հիմնել, կամ էլ դրա համար ծառ կտրել, որ տեղ լինի: Միգուցե հնարավորություն տրվեր նաեւ ծառածածկ տեղերում «վար ու ցանք» անել, ասենք Հաղթանակի զբոսայգու մի հատվածում կարտոֆիլ կամ լոբի ցանել: Կամ ավելի լավ է իրականացնել սեփականաշնորհման մի լայն ծրագիր, որը նաեւ ուղղված կլինի ծառերի պահպանությանը՝ մայրաքաղաքի ծառապատված տարածքները բաժանել քաղաքացիներին, որպեսզի նրանք եւ խնամեն ծառերը, եւ հող մշակեն: Սա նաեւ խթան կլինի Հայաստանի գյուղատնտեսությանը:

Գ. Ն.

Կապեր

Հայ երեխաները վերադարձան Իրանից

Ինչպես հայտնի է, Իրանի Իսլամական Հանրապետությունում, տեղի հայ համայնքի եւ իշխանությունների նախաձեռնությամբ, շուրջ երեք ամիս հյուրընկալվում էին Հայաստանի աղետի գոտուց եւ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունից մեկնած երեխաներ:

Երկրաշարժից եւ Արցախի դեմ պարտադրված պատերազմից տուժած մանուկները Թեհրանում շրջապատված են եղել ջերմ հոգատարությամբ: Կարիքավորներին ցուցաբերվել է բժշկական օգնություն:

Ապրիլի 27-ին խումբը վերադարձավ Երեւան: Մայրաքաղաքի «Զվարթնոց» օդանավակայանում կազդուրված եւ ապաքինված երեխաներին դիմավորեցին ՀՀ Գ.Խ. քարտուղար Վարազդատ Ավոյանը, ՀՀ մամուլի վարչության պետ Երջանիկ Աբգարյանը, ՀՀ փոխնախագահի օգնական Էդվարդ Ղազարյանը, ՀՀ արտգործնախարարության Իրանի բաժնի վարիչ Գրիգոր Առաքելյանը:

Օդանավակայան էր ժամանել նաեւ Հայաստանում Իրանի դեսպան պրն Ահմադ Սոբհանին: ■

Կյանք

Կենտրոնական գրադարանը 1 տարի գիրք չի ստացել

Նոր են սկսվել դասերը, բայց ուսանողներն արդեն մտահոգված են գալիք քննություններով. եւ նրանց մտահոգության գլխավոր պատճառը համապատասխան գրականության բացակայությունն է: Հանրապետությունում նոր բուհեր բացվելու հետ մեկտեղ աճել է մասնագիտական այնպիսի գրքերի պահանջարկը, ինչպիսիք են տնտեսագիտությունը, մենեջմենթը, բիզնեսը... Ուսանողության մեծամասնությունն օգտվում է Ավ. Իսահակյանի անվ. կենտրոնական գրադարանից: Գրադարանի բաժնի վարիչ Հեղինե Բողոսյանից իմացանք, որ «...արդեն մեկ տարի գրադարանը ոչ մի նոր գիրք չի ստացել, քիչ են նաեւ մասնագիտական գրքերը»: Ձմռանը, մոտ երկու ամիս գրադարանը փակ է եղել ջեռուցում չլինելու պատճառով, փչացել են որոշ գրքեր: Պետությունը չի ֆինանսավորում գրադարանին, ուստի գրադարանի տնօրինությունը սեփական միջոցներով է ավելացնում գրքերի քանակը: Գրքեր են գնում փակվող գրադարաններից, մասնավոր վաճառողներից, հիմնականում գեղարվեստական գրքեր: Յուրաքանչյուր գրքի համար գրադարանը մեծ գումարներ է վճարում, եւ այն փչացնելու կամ կորցնելու դեպքում սահմանված են տուգանքներ:

Ավ. Իսահակյանի անվան գրադարանն այն եզակի վայրերից է, որտեղ այցելուներին ընդունում են ժպիտով եւ ճանապարհում են անպայման օգնած լինելու ցանկությամբ:

ՆՈՐԱ ՍԱՅԻԼՅԱՆ

Հայաստանի Ամերիկյան Համալսարան

ՀԱՀ-ը առաջարկում է սեմինար «Երկրաշարժի դասերը եւ նրա հետազոտությունը» թեմայով: Այն կվարի Կալիֆոռնիայի Բերկլիի համալսարանի պրոֆեսոր, կառուցվածքային ճարտարագիտության պատվավոր պրոֆեսոր Վիտելմո Բերտերոն:

Սեմինարը նվիրված է երկրաշարժների բնույթին եւ նրանց ծագման պայմանների ուսումնասիրությանը, որոնք ստեղծում են քաղաքային եւ գյուղական վայրերի սեյսմիկ ակտիվությանը նպաստող պայմաններ: Սեմինարի ընթացքում սեյսմիկ ակտիվության վերահսկման համընդհանուր խնդրի հետ զուգընթաց կքննարկվեն նաեւ սեյսմիկ ճարտարագիտության դերը եւ նշանակությունը, մասնավորապես սեյսմակայուն նախագծումը եւ կառուցումը:

● Հատուկ ուշադրություն կդարձվի երկրաշարժերին պատրաստ լինելու միջոցառումների համակարգին: Վերջին տասնամյակի ընթացքում ունեցած իրադարձությունների վերլուծությունը ցույց է տվել, որ սեյսմիկ ակտիվությունը ոչ թե նվազել, այլ աճել է: Վերջին երկրաշարժերից ստացված տվյալներն ու հետազոտությունների արդյունքները ի հայտ բերեցին այդ ակտիվության պատճառները: Բացի այդ ակնհայտ է, որ երկրաշարժերի դասերին պատշաճ կարեւորություն չի տրվում, եւ նրանք արագ կերպով մոռացվում են: Հետեւաբար, կխոսվի սեյսմակայուն շինությունների վերահսկողության ծրագրի ստեղծման անհրաժեշտության մասին, որը իր հերթին կպահանջի տարբեր բնագավառների մասնագետների միացյալ գիտելիքներն ու ջիգերը:

● Կտրվեն սեյսմակայուն նախագծման մեջ նոր կառույցների օգտագործման
վերլուծությունն ու գոյություն ունեցող կառույցների ուժեղացման ուղիները:
Կտրվեն արագ լուծում պահանջող խնդիրները: Հատուկ ուշադրություն
կդարձվի սեյսմակայուն նախագծման հիմնական սկզբունքների ձեւակերպման
եւ կիրառման հարցերին, հատկապես սեյսմակայուն կառույցների բնագավառում:

● Կառաջարկվի կոնցեպտուալ մեթոդոլոգիա նախագծի թվային մասի համար: Այդ հիմնված կլինի ստրուկտուալ դինամիկայի, փորձնային հնարավորությունների մեխանիկայի համընդհանուր նախագծման հիմնարար սկզբունքների եւ կիրառման սեյսմակայուն շինարարության ընդունված համակարգին: Կքննարկվեն այդ մեթոդոլոգիայի հիմնական առավելությունները:

Զեկուցողի մասին

Պրոֆեսոր Բերտերոն աշխարհում սեյսմաճարտարագիտության հայտնի մասնագետ է: Պրոֆեսոր Բերտերոն Կալիֆոռնիայի համալսարանի ճարտարագիտության վաստակավոր պրոֆեսոր: Հանդիսանում է Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանի պատվավոր պրոֆեսոր-խորհրդատու, որտեղ եւ վարում է դասախոսությունների շարք:

Մասաչուսեթսի տեխնոլոգիական ինստիտուտն ավարտելուց հետո դոկտոր Վ. Բերտերոն երկար ժամանակ աշխատել է որպես հետազոտող եւ խորհրդատու սեյսմակայուն կառույցների նախագծման բնագավառում: Նա ամերիկյան եւ միջազգային պատվիրակությունների անդամ է եւ ունի բազմաթիվ պարգեւներ սեյսմաճարտարագիտության զարգացման բնագավառում զգալի ներդրումների համար:

Սեմինարը տեղի կունենա հինգշաբթի օրը, մայիսի 6-ին, 1993, երեկոյան ժամը 4.00-5.50: Այն կընթանա անգլերեն լեզվով, միաժամանակյա թարգմանությունը ապահովվում է:

Մեր հասցեն է՝ 375019, Մարշալ Բաղրամյան պողոտա 40

Գյումրի

Հայտարարված է քաղաքաշինական արտակարգ դրություն

Ինչպես հաղորդում են քաղաքի լրատվական աղբյուրները, քաղխորհրդի գործկոմի որոշմամբ Գյումրիում հայտարարվել է քաղաքաշինական արտակարգ դրություն: Նման քայլի հիմնական նպատակն է բոլոր միջոցներով կանգնեցնել այստեղ արդեն անհանգստացնող չափերի հասնող ապօրինի շինարարությունները:

Երկրաշարժից հետո ընկած ժամանակամիջոցում, օգտվելով իշխանությունների անվճռականությունից ու անտարբերությունից, շատ քաղաքացիներ սկսեցին ժամանակավոր կացարաններ, կրպակներ ու տաղավարներ տեղադրել որտեղ պատահի, ապա քաղաքի տարբեր մասերում ծայր առավ ապօրինի հիմնական կառույցների շինարարությունը: Կառուցվելով առանց համապատասխան ծառայությունների համաձայնության, հաճախ քաղաքաշինական նորմերի կոպիտ խախտումներով, դրանք այսօր լուրջ խոչընդոտ են դարձել քաղաքի վերակառուցման ճանապարհին:

Մշակված են ապօրինի կառուցումները կանխելու, իսկ շինվածքները փուլ առ փուլ վերացնելու խիստ միջոցառումներ: Թե դրանք որքանով գործուն կլինեն, ցույց կտա ժամանակը:

Գ. Ս.

digitised by A.R.A.R.@

Ըղեկի Զանգ

ՍՊԻՏԱԿՑԻՆԵՐԸ ԱՊԱՎԻՆՈՒՄ ԵՆ ՍԵՓԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐԻՆ

1988 թ. դեկտեմբերի 7-ի երկրաշարժը, բացի մարդկային հազարավոր կյանքեր խլելուց, ոչնչացրեց նաեւ Սպիտակի շրջանի ժողտնտեսության բոլոր ճյուղերն ու ողջ բնակֆոնդը: Աշխարհն անմիջապես օգնության ձեռք մեկնեց բնության արհավիրքից տուժածներին եւ սկզբնական շրջանում զգալի այդ աջակցությունը շրջանի բնակչությանը թույլ տվեց դուրս գալ ցնցահարվածից եւ կամաց-կամաց ձեռնամուխ լինել իր բնօրրանի վերականգնմանը: Ցավոք, հետագա իրադարձություններն այնպես ծավալվեցին, որ եւ Հայաստանի ներսում, եւ նրանից դուրս ապրողների ուշադրությունը մեծապես շեղվեց աղետի գոտուց, եւ նրա բնակիչները, ըստ էության, իրենց հսկայական խնդիրների դեմ մենակ մնացին: Ինչպե՞ս է վիճակն այժմ եւ ի՞նչ է արվում դրությունը շտկելու ուղղությամբ: Հիմնականում այս հարցերի շուրջ է մեր հարցազրույցը Սպիտակի շրջխորհրդի նախագահ, ՀՀ ԳԽ ՀՌԱԿ խմբակցության անդամ ՊԱՎԵԼ ԱՍԱՏՐՅԱՆԻ հետ:

— Մեզ հայտնի է, որ դուք շրջանի ղեկավարի պաշտոնում ընտրվել եք 1991 թ. հունվարից: Ինչպիսի՞ «ժառանգություն» ստացաք եւ ի՞նչ է հաջողվել իրականացնել:

— Երկրաշարժից հետո անցած երկու տարիների՝ 1989-1990 թթ. ընթացքում շրջանի բնակչության միայն հինգ տոկոսն էր ապահովվել բնակարաններով: Իսկ ամենից ցավալին այն էր, որ 1988 թ. հետո հանրապետության եւ շրջանի ղեկավարություններն ավելի շատ մտածել էին ոչ թե բնակավայրերի կենսագործունեության վերականգնման, այլ մարդկանց այլուրտեղական պահանջները բավարարելու մասին:

Որոշակի միջոցառումներ ձեռնարկելով, 1991 թ. մեզ հաջողվեց 1000-ից ավելի բնակարաններ կառուցել: Բայց անցնող տարի տեմպերը կտրուկ ընկան՝ միայն 61 տուն շահագործվեց: Այսօր շրջանի ազգաբնակչության 70 տոկոսը շարունակում է տնակներում ապրել: Եւ չնայած այս հանգամանքին, աղետակցիները չեն փախչում եւ եղած բազմաթիվ խնդիրներից առավել կենսականները ձգտում են իրենց ուժերով լուծել: Որոշակիորեն բարեհաջող անցկացրինք ձմեռը՝ ցրտից եւ սննդի խիստ պակասից ոչ ոք չի տուժել: Իսկ դա գալիս է նաեւ նրանից, որ մեզ մոտ հողի եւ անասունների սեփականաշնորհումն իրական արդյունքներ տվեց՝ անցած տարի գյուղերի կոլեկտիվ եւ անհատական տնտեսությունները միասին ստացան 13 հազար տոննա հացահատիկ, որն աննախադեպ ցուցանիշ էր վերջին 70 տարիների համար (մինչ այդ լավագույնը 9-10 հազար տոննա է եղել) եւ փաստորեն շրջանը հացի պակաս չզգաց:

Դրությունն այս տարի զգալիորեն բարելավելու հույսեր է ներշնչում Սպիտակին հանրապետության բյուջեից 300 մլն., Ռուսաստանի կողմից տրված 2 մլրդ վարկից՝ 700 մլն., ինչպես նաեւ 209 մլրդ տեխնիկական էմիսիայից 1200 մլն ռուբլի ֆինանսական միջոցների տրամադրումը:

Ավելացնեմ նաեւ, որ վստահությամբ ենք սկսել գարնանային գյուղատնտեսական աշխատանքները, քանզի ապահովված ենք անհրաժեշտ քանակությամբ սերմացուներով, պարարտանյութերով եւ մեր ուժերով ձեռք բերած վառելիքով ու քսայուղերով:

— Ասացիք, թե 1992-ին լայնածավալ շինարարական աշխատանքներ հնարավոր չեղավ իրականացնել, ինչո՞ւ:

— Տարվա սկզբին հանրապետության կառավարությունից մեզ տեղեկացրին, թե շինարարական վերականգնողական աշխատանքները ֆինանսավորվելու են Ռուսաստանի տրամադրած 500 մլն ռուբլու հաշվին: Սկսեցինք սպասել, թե երբ այդ գումարները տեղ կհասնեն... Սեպտեմբերին ստիպված աղմուկ բարձրացրինք: Միայն դրանից հետո մայրաքաղաքում գլխի ընկան, որ կարելի է կայունացման ֆոնդ ստեղծել եւ այդ միջոցներով աշխատանքներ կատարել: 61 տները, որոնց մասին ասացի, կառուցել ենք սեպտեմբերից հետո:

— Իսկ այս տարվա ֆինանսական միջոցներով՝ մոտ 2,2 մլրդ ռուբլի, քանի՞ ընտանիքի կապահովեք բնակարաններով:

— Ոչ շատ՝ մոտավորապես եւս 30 տոկոսին: Հուսադրող է, որ այս անգամ տրամադրվող ֆինանսներն ավելի քան իրական են:

— Հավանաբար նույնը չի կարելի ասել նյութատեխնիկական մատակարարման վերաբերյալ:

— Երբ տնտեսական շրջափակումը չվերացվի, այս էմիսիան եւ մյուս միջոցները կոպեկի արժեք չեն ունենա: Ճիշտ է, մենք հանրապետությունից կարող ենք ձեռք բերել ցեմենտ, քար: Հավանաբար անտառների հասունացած ծառերի հատումով ինչ-որ չափով կլուծվի նաեւ փայտանյութերի հարցը: Մնում են մետաղական մասերը, սակայն դրանք էլ է հնարավոր ճարել: Եվ այնուամենայնիվ հանրապետության ղեկավարներն ամեն ինչ պետք է անեն ճանապարհների բացման համար. եթե երկաթուղին չգործի, հսկայական դժվարությունների կհանդիպենք:

— Որ հողի սեփականաշնորհումը անց է կացվել բազմաթիվ սխալներով եւ առանց անհրաժեշտ ենթակառուցվածքների ապահովման, այսօր ոչ ոք չի ժխտում: Եվ գյուղատնտեսության բնագավառի կորուստներն էլ մեծ մասամբ այդ

օրենքի տառին եւ ոգուն համաձայն դրանցում համոզված են ոչ միայն շրջանի ղեկավարությունը, այլեւ բնակչությունը: Եվ ամենակարեւորը. Սպիտակը միակ շրջանն է, որը գյուղտեխնիկան չսեփականաշնորհեց՝ սա է մեր հաջողության ամենամեծ գաղտնիքը:

— Ընդհանուր կարգից ձեր այդ շեղումը ի՞նչ արձագանք գտավ: Եվ ինչպե՞ս եք վերաբերվում գյուղտեխնիկայի ապասեփականաշնորհման կառավարության ներկա ջանքերին:

— Այն ժամանակվա ղեկավարները չէին էլ հետաքրքրվում, թե որտեղ ինչ է կատարվում: Ուրախ հե-

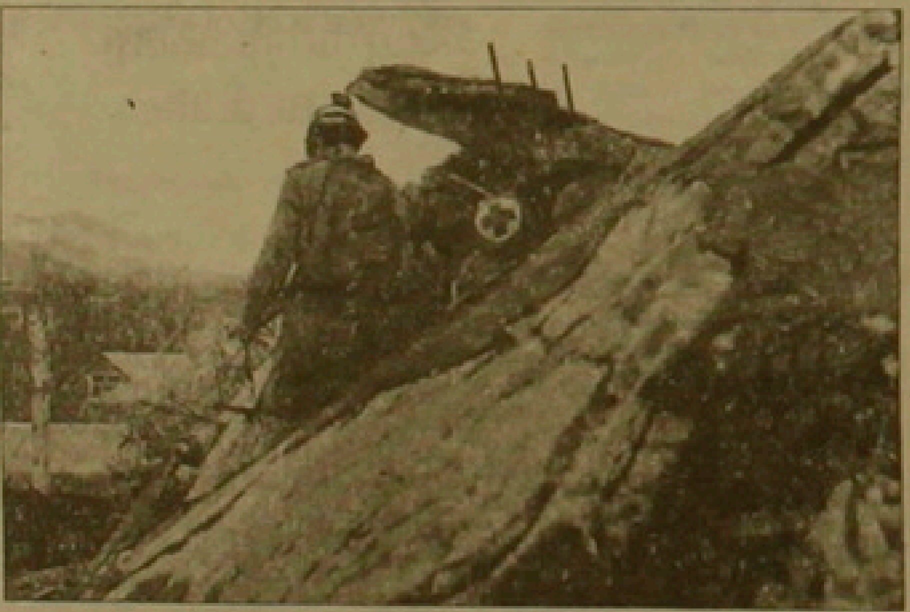

հանգամանքներով են պատճառաբանվում: Հետաքրքիր է, այդ ինչպե՞ս է, որ Սպիտակում այն միայն դրական արդյունքների է հանգեցրել:

— Ես մի բան գիտեմ. երբ կա տեղականություն, իրական իշխանության տնտեսավարման ճիշտ ձեւի կիրառումը, անկախ ամեն տեսակ բացասական գործոններից, չի կարող արդյունք չտալ: Կրկնում եմ, ստացված 13 հազար տոննա հացահատիկի բերքը չլսված-չտեսնված քանակ էր այս տեղերի համար: Ավելին, գուցե անհավատալի հնչի, բայց ներկա դրությամբ շրջանում գտնվող անասունների գլխաքանակը 1,7 անգամ շատ է, քան մինչ սեփականաշնորհումը: Նկատի ունեմ եւ խոշոր, եւ մանր եղջերավորը, ինչպես նաեւ խոզերը:

Պարզ է, որ երբ մենք հույս դնեինք հանրապետության գյուղնախարարության վրա, որտեղ երեք ամիսը մեկ նախարար է փոխվում, կամ Հայագրոարդյունաբերական միավորման վրա, ապա ոչ մի բանի էլ չէինք հասնի: Շրջանում ստեղծված են հիանալի կազմակերպություններ, որոնց պաշտ հնարավորություն է տրվել, անհրաժեշտ ամեն ինչ ձեռք բերելու համար ֆինանսավորումն ապահովում ենք: Արդյունքում գյուղատնտեսական այս տարին եւս 100 տոկոսով պատրաստ ենք դիմավորում:

Պակաս կարեւոր չէր, որ հողի սեփականաշնորհումը կատարվել է տեսնելով Արարատյան դաշտավայրի շրջաններում (որտեղ սեփականաշնորհումը կլիմայական պայմանների պատճառով երկու ամիս շուտ էր սկսվել) իրականացվող քայլերին, մենք համոզվեցինք, որ տեխնիկան մասնավորին տալը պարզապես դրանց կորուստին կհանգեցնի՝ անհատը միայն իր ուժերով չի կարող ապահովել դրանց լիակատար շահագործումը: Բացի այդ, բոլորը չէ, որ կկարողանային օգտվել գյուղմեքենաների ծառայություններից: Հողի աշխատավորները նույնպես նման մոտեցումը ողջունեցին:

Ինչ վերաբերում է գյուղտեխնիկայի նոր «կոլեկտիվացմանը», ապա պետք է ասել, որ կառավարությունը վերջապես հասկացավ գյուղատնտեսական մեքենաների կենտրոնացված կայաններ ստեղծելու անհրաժեշտությունը, սակայն այդ գաղափարը մյուս շրջաններում դժվար թե գործնականում հնարավոր լինի իրականացնել. այդ քայլը բավական ուշ է նախաձեռնվում:

— Իսկ ո՞րն է անասնագլխաքանակի ավելացման ձեր գաղտնիքը:

— Ելնելով օրենքի պահանջներից, մենք յուրաքանչյուր ընտանիքի հանձնեցինք հինգ խոշոր եւ 20 մանր եղջերավոր անասուններ: Դրանից հետո խիստ վերահսկողություն սահմանեցինք առանց շրջանի անասնաբույժի եւ գյուղվարչության մյուս մասնագետների թույլտվության անասուն մորթելու իրավունք ոչ ոք չուներ: Խոշտարքների բաժանումը եւս համապատասխան ձեւով կազմակերպվեց:

Այս միջոցառումները նպաստեցին, որ գյուղացին ոչ թե մսի վաճառքից հեշտ շահ ստանալու, այլ անասունների թիվն ավելացնելու մասին մտածի: Եվ այժմ ուրախությամբ պետք է արձանագրենք, որ խիստ վերահսկողության կարիք այլեւս չկա՝ գյուղացին իր փորձով է համոզվել. անասուն պահելը զանգվածային մորթի ենթարկելուց ավելի ձեռնտու է:

— Ըստ էության, դուք աշխատանքի նկատմամբ ձեր վերաբերմունքով ցույց եք տալիս, որ անգամ անցումային մեր պայմաններում, երբ տեղական իշխանությունները ցանկանում են, կարողանում են կանոնավորել քաղաքի կամ շրջանի կյանքը: Սա մարդկանց պետության նկատմամբ վստահություն է ներշնչում: Որքանո՞վ են ներկայիս օրենքները նպաստում այդ նպատակների իրականացմանը:

— Այժմ աշխատանքային, մեղմ ասած, ոչ նորմալ հարաբերություններ են ստեղծվել տեղական եւ հանրապետական իշխանությունների միջեւ: Օրինակ, շրջխորհրդի նախագահն ամենից վերջում է տեղեկանում իր ղեկավարած տարածքում միլիցիայի պետերի փոփոխության մասին: Անհասկանալի է, թե գործունեության ինչ սահմանազատում կա շրջխորհրդի գործկոմ, միլիցիա, դատախազություն եւ նման այլ մարմինների միջեւ: Տարօրինակ իրավիճակ է ստեղծված տնտեսական բնագավառի հաստատությունների ղեկավարների նշանակումների հարցում. կադրերի ճակատագիրը միայն Երեւանն է լուծում:

Մի խոսքով, այսօր հրատապ է դարձել «Տեղական ինքնակառավարման մասին» նոր օրենքի ընդունումը:

— Հավանաբար սխալված չեմ լինի, երբ ասեմ, որ բնակարաններից հետո, աղետի արհավիրքները տեսած մարդկանց համար հոգեւոր շփումներն են կարեւորվում: Ի՞նչ է կատարվում այս ուղղությամբ:

— Գործի բերումով հաճախ լինելով Երեւանում, կարող եմ վստահորեն ասել. քանդված Սպիտակում մշակութային կյանքն ավելի լավ վիճակում է, քան մայրաքաղաքում: Անձամբ ինձ վրա ճնշող տպավորություն են թողնում փակված թատրոններն ու կինոդահլիճները:

Շրջանի գյուղերը վերականգնելու հետ միասին մենք մեծ ուշադրություն ենք դարձնում ժողովրդի հոգեւոր կյանքի ապահովմանը՝ նրանցից 20-ում մշակույթի օջախներ կան: Հեշտ չէ՝ երկրաշարժից հետո միայն երկկողմանի եւ միակողմանի ծնողազուրկ երեխաների թիվը 2000-ից ավելի է: Անցած տարի շրջանի գյուղերում որբացած զույգերի համար չորս հարսանիք կազմակերպեցինք: Եվ այսօր այդ ընտանիքներում արդեն երեխաներ են ծնվել:

Միայն անցած տարի երկու անգամ երգի փառատոն ենք անցկացրել, որոնց որպես հյուր մասնակցեցին նաեւ հանրապետության ճանաչված դերասաններ եւ գրողներ:

Մաեստրո Ճգնավորյանն ուղիղ մեկ-շաբաթ Սպիտակում եւ գյուղերում համերգներ էր տալիս, եւ ժողովուրդը նրան ձեռքերի վրա ճանապարհեց:

Ուզում եմ «Ազգ»-ի միջոցով կոչ անել մեր արվեստագետներին. չմոռանան աղետի գոտին: Թող գան Սպիտակ. պատրաստ ենք մեր գլխի վրա ընդունել՝ ժողովուրդը նրանց կարիքը շատ ունի:

Մեր բնակչությունը գոյատեւելու հզոր կամք է դրսեւորում, եւ դրա ամենավառ ապացույցը ծնունդների աճող թիվն է՝ այն արդեն մոտ երկու անգամ ավելի է, քան մինչ երկրաշարժն էր: Եվ նման պայմաններում այս կամ այն ձեւով չաջակցել նրանց՝ մարդասիրական չէ:

Հարցազրույցը վարեց
ՅՈՎՍԵՓ ՊՈՂՈՍՅԱՆԸ

Կարճ

Ամերիկա-ռուսական գործարար խորհրդի ժողով

Ռուսաստանի բարեփոխումների հաջողության բանալին երկրի տնտեսության մասնավոր հատվածի զարգացումն է, ուստի եւ ռուս-ամերիկյան համագործակցության մեջ պետք է շեշտը դնել երկու երկրների ձեռնարկատերերի կապերի ընդլայնման վրա: Այս միտքը հաճախ էր հնչում ամերիկա-ռուսական գործարար խորհրդի Վաշինգտոնում կայացած ժողովում, որը առաջինն էր այս տարվա հունվարին, այս կազմակերպության ստեղծումից հետո: Համաժողովին մասնակցում էին Քլինթոնի վարչակազմի բարձրաստիճան ներկայացուցիչներ, քաղաքական հայտնի գործիչներ, 200-ից ավելի գործարարներ, որոնց ընկերությունները հետաքրքրություն են հանդես բերում Ռուսաստանի հետ կապերի հաստատման նկատմամբ:

Խորհրդի վարչության նախագահ, Մոսկվայում ԱՄՆ նախկին դեսպան Ռոբերտ Ստրաուսը ամերիկացի եւ ռուսաստանցի ձեռնարկատերերին եռանդուն գործակցության կոչ արեց: «Եթե Ռուսաստանը հաջողությամբ իրագործի բարեփոխումները, ապա դա տեղի կունենա ոչ թե երկու երկրների կառավարությունների կապերի, այլ մասնավոր հատվածների փոխգործունեության շնորհիվ», ընդգծեց Ստրաուսը:

Ռուսաստանի բարեփոխումներին աջակցելը սոսկ դրամի, ԱՄՆ-ի վարկային երաշխիքների կամ Յոթնյակի գործողությունների հարց չէ, ժողովում հայտարարեց առեւտրական բանակցություններում ԱՄՆ ներկայացուցիչ Մայքլ Կանտորը: Դա ենթակառուցվածքի ստեղծման, ժողովրդավարացման բնագավառում Ռուսաստանին քաղաքականապես եւ տնտեսապես օժանդակելու հարցն է: Թվարկելով համաշխարհային տնտեսությանը Ռուսաստանին մասնակից դարձնելու միջոցառումները, Կանտորը նշեց, որ ԱՄՆ նախագահն առեւտրական բանակցություններում երկրի ներկայացուցչին ցուցում է տվել Ռուսաստանի հետ գործակցել առեւտրի եւ սակագների գլխավոր համաձայնագրին Ռուսաստանի անդամակցության պայմանների ստեղծման նպատակով: Բայց, իհարկե, այդ համաշխարհային կազմակերպությանն անդամակցելը անիմաստ կլինի, եթե Ռուսաստանը չկարողանա ստեղծել այնպիսի տնտեսություն, որը կօգտվի համաշխարհային առեւտրից:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

ՄՎՀ-ի գլխավոր տնօրենը Ռուսաստանի անելիքների մասին

Ֆինանսատնտեսական բնագավառում Ռուսաստանում առաջին հերթին լուծվելիք երկու խնդիրներն են գերարժեզրկման սանձահարումը եւ պայքարը կապիտալների արտահոսքի դեմ, որը «զգալի չափերի» է հասնում: Այս մասին Փարիզի «Էկո» թերթին տված հարցազրույցում հայտարարեց Միջազգային վալյուտային հիմնադրամի (ՄՎՀ) գլխավոր տնօրեն Միշել Կամդեսյուն: Ընդսմին նա ընդգծեց, որ ՄՎՀՆ պատրաստ է Ռուսաստանի իշխանություններին անհրաժեշտ օգնությունը ցույց տալ ինչպես այդ հրատապ խնդիրների լուծման, այնպես էլ ընդհանուր տնտեսական ռազմավարության կոնկրետ մշակման գործում:

Ինչպես նշեց Մ. Կամդեսյուն, Ռուսաստանին միջազգային ֆինանսական օգնության հատկացումն այժմ կապված է նախ եւ առաջ այն բանի հետ, թե որքան հաջող կլուծվեն վերոհիշյալ խնդիրները: «Անհեթեթ կլիներ այսօրվա հազվագյուտ միջազգային պաշարները հատկացնել այն կառույցներին, որոնք անկարող են պահել դրանք, պարզաբանեց նա: Ուստի, մենք մտադիր ենք Ռուսաստանի կառավարության եւ կենտրոնական բանկի հետ քննարկել հստակ միջոցառումներ, որոնք թույլ կտային փոխել մոտեցումը մասնավորապես վալյուտային գործառնությունների վերահսկման ոլորտում եւ բյուջեի բնագավառում»:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՅ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ԺԱՄԱՆԱԿ ԵՆՔ ԿՈՐՑՆՈՒՄ

Վերջերս հաճախ է խոսվում Անդրկովկասի իրադարձությունների նկատմամբ Գերմանիայի վերաբերմունքի, գերմանա-թուրքական հարաբերությունների եւ այլ հարցերի մասին, հարցեր, որոնք որոշակի հետաքրքրություն են ներկայացնում նաեւ հայ ընթերցողի համար: Ցավոք, հայ-գերմանական հարաբերություններն առայժմ գտնվում են սաղմնային վիճակում, ինչը հնարավորություն չի տալիս ավելի լայնորեն անդրադառնալ այս խնդիրներին: Այս բացը լրացնելու նպատակով որոշեցինք հարցազրույց անցկացնել այժմ մշտապես Գերմանիայում բնակվող պատմաբան եւ հրապարակախոս ԱՇՈՏ ՄԱՆՈՒՉԱՐՅԱՆԻ հետ: Նրա հրապարակումները տպագրվում են Գերմանիայի ամենալուրջ ամսագրերում, նա դասախոսություններ է կարդում Բոննի համալսարանի քաղաքական գիտությունների սեմինարում, որպես պատմության եւ ԽՍՀՄ-ի հետ առնչվող հարցերի փորձագետ աշխատակցում է «Գերմանական ալիք» ռադիոկայանի հետ եւ այլն:

– Պրն Մանուչարյան, նախ ընդհանուր գծերով ներկայացրեք, խնդրեմ, Գերմանիայի արտաքին քաղաքականությունը վերամիավորումից հետո:

– Գերմանիայի վերամիավորման ժամանակ միջազգային հանրությանը հետաքրքրում էր, թե ինչի կհանգեցնի դա, քանի որ տնտեսապես հզոր եւ քաղաքականապես ազդեցիկ Գերմանիան շատերի կողմից դիտվում էր որպես ապագա ագրեսոր: Նույնիսկ ՆԱՏՕ-ի գծով Գերմանիայի դաշնակից Մեծ Բրիտանիայի կառավարությունը մտահոգված էր, որ վերամիավորումից հետո Գերմանիան կձգտի նվաճել աշխարհը գերմանական մարկով: Իրականում, եւ անցած 3 տարիներն էլ այդ են ապացուցում, Գերմանիայի արտաքին քաղաքականությունը միանգամայն խաղաղասիրական է, քանի որ գերմանացիները գտնում են, թե միայն խաղաղությունը կարող է կայուն երաշխիքներ ստեղծել գերմանական արդյունաբերության զարգացման համար, ինչն իր հերթին գերմանական բարեկեցության հիմքն է: Իսկ Գերմանիայի խաղաղասիրության մասին են վկայում վերջին իրադարձությունները եւ մասնավորապես լուրջ տարաձայնությունները ՆԱՏՕ-ի դաշնակիցների հետ, որոնք ջանում են Գերմանիային ներքաշել շրջանային հակամարտությունների մեջ, մասնավորապես պահանջում են, որ Գերմանիան հանդես գա նախկին Հարավսլավիայի տարածքում ընթացող պատերազմի նկատմամբ հստակ դիրքորոշմամբ:

Գերմանիայի խաղաղասիրության ապացույց է նաեւ այն փաստը, որ Գերմանիայի կառավարությունն գերմանական արդյունաբերությանն արգելեց Տայվանի կառավարության պատվերով արտադրել սուզանավեր եւ ռազմանավեր: Մինչդեռ պայմանագիրը շատ մեծ էր՝ 12 միլիարդ մարկ, եւ կարող էր ապահովել բազմաթիվ աշխատատեղեր: Բացի այդ, իրականում Գերմանիան ներկայումս կրճատում է իր զինված ուժերը, եւ զինվորների թիվը կհասցվի նվազագույնի՝ անտեսելով հաշվի առնելով Գերմանիայի պաշտպանունակությունը: Գերմանիայում գտնում են, որ Ռուսաստանն այլեւս թշնամի չէ, ուստի հարկատուները չպետք է վճարեն պաշտպանության նախարարությանը: Ինչ վերաբերում է այն քարոզչությանը, թե իբր Գերմանիան ձգտում է նվաճել ամբողջ աշխարհը, դա պայմանավորված է ինչպես տնտեսական, այնպես էլ հաճախ հոգեբանական գործոններով: Հայտնի է, որ Գերմանիան կտրականապես հրաժարվում է նացիզմի իրավահաջորդը համարվելուց: Պետք էր տեսնել, թե վրդովմունքի ինչպիսի ալիք առաջացրեց նեոֆաշիստների հրոսակախմբի արարքը, երբ վերջիններս բենզինով լի շշեր նետեցին Գերմանիայում քաղաքական ապաստան խնդրողների կացարանների վրա: Բողոքելով այդ հանցագործության դեմ, միլիոնավոր մարդիկ փողոց դուրս եկան: Մի խոսքով, Գերմանիայի հասարակայնությունը «ոչ» ասաց նեոֆաշիզմի նոր դրսեւորումներին:

Բացի այդ, Գերմանիայում պաշտոնապես արգելված են բոլոր աջ կուսակցությունները՝ ընդհուպ մինչեւ ղեկավարների ձերբակալում, որոնք դեմ են Գերմանիայում բնակվող օտարերկրյա քաղաքացիներին:

– Գերմանացիներն, անշուշտ, վերամիավորվելուց հետո ունեն իրենց ներքին խնդիրները, սակայն որպես տնտեսապես հզոր եւ ազդեցիկ երկիր չեն կարող աչքաթող անել այն փաստը, որ տիրում է Արեւելյան Եվրոպայում եւ նախկին ԽՍՀՄ-ում: Ինքնին հասկանալի է, որ հայ ընթերցողներին ավելի շատ հետաքրքրում է Գերմանիայի դիրքորոշումը Հայաստանի համար կենսական նշանակություն ունեցող խնդիրների նկատմամբ: Ինչպիսի՞ն է Գերմանիայի վերաբերմունքն Անդրկովկասում կատարվող իրադարձությունների հանդեպ:

– Ինչպես Արեւմտյան Եվրոպայի մյուս պետությունները, այնպես էլ Գերմանիան մեծ հետաքրքրությամբ եւ զգուշությամբ էր հետեւում Խորհրդային Միության փլուզմանը: Գերմանիային մասնավորապես մտահոգում էր միջուկային զենքի խնդիրը: Սակայն ամենավտանգավորը, անշուշտ, տեղական հակամարտությունների ընդլայնումն ու միջազգայնացումն էր: Գերմանիայի կառավարությունը միշտ ջանում էր եւ հիմա էլ ջանում է այդ հակամարտությունների նկատմամբ հավասարակշռված դիրքորոշում հանդես բերել՝ միաժամանակ աջակցելով խաղաղ կարգավորման ցանկացած նախաձեռնության: Ներկա փուլում Գերմանիան հանդես է գալիս եվրոպական քաղաքական համագործակցության շրջանակներում քաղաքական հայտարարություններով:

Բնական է, որ նախկին խորհրդային մի շարք հանրապետություններ ջանում են համագործակցել Գերմանիայի հետ կամ իրենց հանրապետություններում ընդգրկել գերմանական կապիտալ: Հաճախ այդ ամենը նույնիսկ ծիծաղելի ձեւեր է ընդունում: Օրինակ, Վրաստանը ջանում է հիշեցնել իր ավանդական սերտ հարաբերությունները Գերմանիայի հետ, իսկ որոշ հրապարակախոսներ ուղղակի հիշեցնում են, թե ժամանակին մի քանի ամսով Վրաստանը Գերմանիայի գաղութն է եղել՝ դրանով իսկ փորձելով խաղալ Գերմանիայում վաղուց մարած կայզերական զգացմունքների հետ: Սակայն Գերմանիայի կառավարությունը որեւէ մեկին թույլ չի տալիս իր վզին փաթաթել արտաքին քաղաքական կողմնորոշումներ եւ գործում է ըստ իր սահմանադրության, որով արգելվում է զենք մատակարարել «թեժ կետերին»:

Կուզենի ավելացնել մի փաստ: Ինչպես հայտնի է, ժամանակին նախկին ԳԴՀ զինանոցներից մեծ քանակությամբ զենք հանձնվեց Թուրքիային, որը հետագայում օգտագործվեց քուրդ բնակչության դեմ: Սա մեծ լարվածություն առաջացրեց գերմանա-թուրքական հարաբերություններում: Բայց ներկայումս այդ զենքը կրակում է Ղարաբաղում՝ ցամաքով հասնելով Նախիջեւան եւ ինքնաթիռով՝ Ադրբեջան: Դրանք Գերմանիայի արտադրած «Կալաշնիկով» տիպի ավտոմատներ են, հրետանի եւ այլն: Ուզում եմ նշել նաեւ թուրքական կառավարության խորամանկ քայլը, որը, փորձելով ավելի եւս չսրել Գերմանիայի հետ հարաբերությունները, Ռուսաստանից 75 միլիոն դոլար ընդհանուր արժողությամբ զենք գնեց՝ նպատակ ունենալով թաքցնել հետքերը:

– Վերադառնանք հայ-գերմանական հարաբերություններին: Ձեր կարծիքով, ի՞նչ մակարդակի վրա են ներկայումս դրանք, եւ արդյոք այդ հարաբերությունները բավականաչափ խո՞րն են ասելու համար, թե Գերմանիան շրջանի նկատմամբ իր դիրքորոշումը ճշտելիս հաշվի է առնելու Հայաստանի գործոնը:

– Անշուշտ, Հայաստանի համար հայ-գերմանական հարաբերությունները խիստ կարեւոր են: Սակայն պետք է ասել, որ ներկայումս դրանք ավելի սահմանափակ են, քան պետք է լինեին: Դա բացատրվում է Հայաստանի իշխանությունների քաղաքականությամբ, Գերմանիայի առաջարկություններն օգտագործելու նրանց անպատրաստությամբ կամ հաճախ անկարողությամբ: Դրան զուգահեռ նկատվում է բավականին տարօրինակ մի երեւույթ՝ «ետեւի դռնից» հարաբերություններ հաստատելու փորձ, ինչը չի կարող ձեռնտու լինել ոչ Հայաստանին, ոչ Գերմանիային: Այստեղ կուզենի հիշատակել Գերմանիայի խորհրդարանի պատգամավոր, սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության անդամ պրն Շտեռլինգի դերը, որը փորձում է Հայաստանի եւ Ղարաբաղի վզին փաթաթել Ղարաբաղի համար անընդունելի տեսակետներ: 1993 թ. փետրվարի 1-ին ես հրավիրված էի Բոննի հայ գաղութ, որտեղ պետք է տեղի ունենար հանդիպում տիկ. Անահիտ Բայանդուրի եւ պրն Շտեռլինգի հետ: Այստեղ պրն Շտեռլինգը քարոզում էր այն միտքը, թե Անդրկովկասում խաղաղության միակ երաշխավորը Թուրքիան է, եւ միայն Թուրքիայի քաղաքական եւ դիվանագիտական միջամտությամբ կարելի է հասնել ղարաբաղյան խնդրի կարգավորման: Ցավոք, պրն Շտեռլինգը հայտարարեց, թե լրագրողներն իրավունք չունեն գրել Հելսինկյան քաղաքացիական համաժողովի հայաստանյան շարժումը ներկայացնող Անահիտ Բայանդուրի հանդիպումների մասին: Գաղտնիության այդ շղարշն առնվազն տարակուսանք է հարուցում, որովհետեւ անհասկանալի է, թե ի՞նչ իրավունքով է տիկ. Բայանդուրը գաղտնի բանակցություններ վարում եւ ունի՞ արդյոք նման լիազորություններ: Ինձ համար անհասկանալի էին նաեւ Ադրբեջանի ներկա իշխանություններին պաշտպանելու պրն Շտեռլինգի փորձերը: Վերջինս դա բացատրում էր նրանով, թե Հայաստանն ունի ժողովրդավար իշխանություններ, իսկ Ադրբեջանի իշխանությունների հեռացումը կհանգեցնի այդ հանրապետությունում ավելի ծայրահեղական ուժերի իշխանության գալուն: Դժվար անհասկանալի է, թե Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի հարցում Ադրբեջանի ո՞ր շրջանակները կարող են ավելի ծայրահեղական լինել:

Տարակուսանք է հարուցում նաեւ այն փաստը, որ տիկ. Բայանդուրը խնդրեց ներկայացնել Հայաստանի ընդդիմադիր կուսակցությունների: Ես չեմ ուզում վերլուծել այդ կուսակցությունների գործունեությունը, սակայն չի կարելի թույլ տալ երրորդ երկրների միջոցով միջամտել Հայաստանում ժողովրդավարության զարգացմանը: Անհրաժեշտ է նշել, որ նման փորձերն առաջին հերթին ապակայունացնում են իրադրությունը Հայաստանում, ինչպես նաեւ դիտորդների մեջ այնպիսի պատրանք ստեղծում, թե Հայաստանի ընդդիմության հետ հնարավոր չէ համագործակցել: Հելսինկյան շարժման հովանու տակ կարող է այնպիսի միտում սկսվել, երբ ոչ կառավարական պատվիրակությունը բանակցություններ է վարում կառավարությունների հետ: Ես Հայաստանում պարզել եմ, որ Անահիտ Բայանդուրին նման իրավունք տրված չի եղել: Սա ասում եմ այն նպատակով, որպեսզի հետագայում առանձին մարդիկ չփորձեն ներկայանալ պետության անունից եւ «օգնել Լեւոնին», ինչպես արտահայտվեց տիկ. Բայանդուրը: Ժողովրդի կողմից ընտրված նախագահը դրա կարիքը չունի:

Եւ սա այն դեպքում, երբ հարեւան երկրների՝ Վրաստանի եւ Ադրբեջանի դեսպանությունները Գերմանիայում բավականին ակտիվ քարոզչական եւ գործնական աշխատանք են կատարում: Մենք պարզապես ժամանակ ենք կորցնում, մինչդեռ դեսպանատունը Հայաստանին խիստ անհրաժեշտ է արտաքին քաղաքական գործունեության համար:

– Դուք ինքներդ հաճախ եք տպագրվում գերմանական ամենալուրջ ամսագրերում, համագործակցում «Գերմանական ալիք» ռադիոկայանին: Որպես մասնագետ եւ արեւմտյան մամուլին մոտիկից ծանոթ, ի՞նչ կարծիքի եք Հայաստանի մամուլի մասին:

– Ես միշտ հետեւում եմ հայկական մամուլին, եւ պետք է ասել, որ դիտորդների կարծիքով, այն Հայաստանում ժողովրդավարության առաջին եւ հիմնական արտահայտությունն է: Ցավոք, մամուլը խիստ քաղաքականացված է, ոչ լրատվական, թերթային ամբողջ էջեր են տրամադրվում մասնավոր մեկնաբանություններին ու մտքից հոսած վերլուծություններին: Շատ հրատարակիչներ չեն կարողանում տարբերել լուրը, մեկնաբանությունը, վերլուծությունը, խմբագրականը եւ այլն: Նույնիսկ ամենապարզ լուրը հաճախ ստիպված ենք լինում շատ անգամ վերստուգել, որովհետեւ բազմաթիվ թերթեր գրավված են ակտիվ ապատեղեկատվությամբ: Այս բոլորը հասկանալի է, փորձառության պակաս կա: Ես ինքս առաջին հերթին միշտ կարդում եմ «Ազգ» եւ «Երկիր»:

Տարակուսանք է հարուցում լրագրողների «քաջությունը», որոնք իրենց համարում են մասնագետներ ՆԱՏՕ-ի, միջազգային հարաբերությունների եւ այլ հարցերում, սակայն այդ ասպարեզներում նույնիսկ մակերեսային գիտելիքներ չունեն: Դա իր հերթին խանգարում է, որ ընթերցողները մամուլի միջոցով բարձրացնեն գոնե իրենց ճանաչողական մակարդակը: Ցավալի է նաեւ, որ հաճախ հանդիպում են հոդվածներ, որոնք գրված են պատվերով եւ ճիշտ չեն արտացոլում Հայաստանի իրավիճակը: Օրինակ, հակասեմիտիզմի վերաբերյալ հոդվածների շարան: Հայաստանում հակասեմիտիզմ չկա, բայց այն փորձում են փաթաթել հայ ժողովրդի վզին: Երբ այդ հոդվածների հեղինակները կարծում են, թե Իսրայելի պետությանը կամ հրեա ժողովրդին քննադատելը հակասեմիտիզմ է, ապա թող կարդան Սիմոն Վիզենտալի գիրքը, որտեղ ասվում է, թե Իսրայելին կամ հրեաներին չքննադատել՝ նշանակում է վարկաբեկել նրանց: Որովհետեւ հրեաները նույնպիսի մարդիկ են, ինչպես բոլորը, եւ մյուսների պես իրավունք ունեն սխալվել: Հայաստանում հակասեմիտիզմը դանդաղ գործող ական է, որը տեղադրում են այսօր, որպեսզի վաղը հարվածեն Հայաստանի ժողովրդավարությանը եւ ասեն, թե տեսնո՞ւմ եք, Հայաստանում հրեաներին նույնպես վատ են վերաբերվում: Իրականում Հայաստանի փոքրաթիվ հրեական գաղութը կիսում է հայ ժողովրդի դժվարությունները ու հաջողությունները: Մինչդեռ այդ հոդվածները փորձում են սեպ խրել երկու հին ժողովուրդների միջեւ: Այսինքն, այս դեպքում եւս մամուլը բացասական դեր է կատարում: Կամ հաճախ մի կուսակցության, որի անդամների թիվը չի անցնում հիսունից, թերթն ավելի շատ տեղ է հատկացնում, քան աշխարհը ցնցող իրադարձություններին: Պետք է գոնե թուղթը խնայել:

Միաժամանակ ամբողջությամբ հրապարակելով առանձին քաղաքական գործիչների ելույթները՝ մամուլն օգնում է բացահայտել նրանց քաղաքական գրագիտության կամ անգրագիտության աստիճանը: Օրինակ, վերջերս նման հրապարակումներից մեկում Հայաստանի ամենաազդեցիկ կուսակցություններից մեկի ղեկավարը հայտարարել է, թե կոալիցիոն կառավարությունը պետության թուլության առաջին նշանն է: Դա շատ զարմանալի է, որովհետեւ Գերմանիայում արդեն 40 տարի է, ինչ գործում է կոալիցիոն կառավարություն, իսկ որքան հայտնի է, Գերմանիան ոչ տնտեսապես, ոչ քաղաքականապես թույլ պետություն չէ: Եւ քանի որ մամուլն օգնում է ընթերցողին նման հրապարակումների միջոցով կողմնորոշվել, ուստի այն բացասական դեր է կատարում քաղաքական գործիչների համար:

Պրն Մանուչարյանը շտապում էր, եւ մեր զրույցը կիսատ մնաց ու մենք չկարողացանք լսել Հայաստանի մամուլի մասին նրա ուսանելի դիտողությունները: Հաջորդը խոստանում ենք հաջորդ գալստյանը:

ԱՐԱՄ ԱՐՂՈՒԹՅԱՆ

Ժակ Ատալին ամփոփեց ամենամյա նիստի արդյունքները

Վերակառուցման ու զարգացման եվրոպական բանկի կառավարիչների խորհրդի երկօրյա ամենամյա նիստի գլխավոր որոշումները ցույց են տալիս բաժնետիրական կապիտալի առավել ակտիվ ֆինանսավորման միտումը, Կենտրոնական եւ Արեւելյան Եվրոպայի երկրներում բանկի գործունեության հնարավորությունների մեծացումը: Երեքշաբթի օրը կայացած մամուլի ասուլիսում Լոնդոնի խորհրդակցության արդյունքներն այսպես բնութագրեց բանկի նախագահ Ժակ Ատալին: Դրանց թվին նա դասեց նաեւ այդ շրջանում մասնավոր հատվածի կարիքների համար միջոցների հատկացման ավելի մեծ ջանքեր նվիրելու բանկի ձգտումը, որոնց բաժինը պետք է հասնի ընդհանուր հատկացումների 60 տոկոսին:

Կառավարիչների հետ կայացած քննարկումներից հետո, շարունակեց բանկի ղեկավարը, պարզ դարձավ, որ զգալի պահանջներ կան տեղերում բանկի գործառնությունների զարգացման նկատմամբ: Օրինակ, հատուկ կազմակերպություններ կստեղծվեն մանր ու միջակ ձեռնարկությունների զարգացումը ֆինանսավորելու համար: Եվրոպական բանկն աշխատանք է սկսում Ռուսաստանում այդ կարգի առաջին բանկը կազմակերպելու նպատակով: Որոշ չափով դա նոր խնդիր է միջազգային ֆինանսական հաստատության համար, որն ինքն էլ նման նախագծերում խոշոր բաժնետեր կլինի: Կառավարիչները նաեւ հետաքրքրություն դրսեւորեցին Կենտրոնական եւ Արեւելյան Եվրոպայի տնտեսության կառուցվածքային վերափոխման, սեփականաշնորհման, Վերակառուցման ու զարգացման եվրոպական բանկի մասնակցության նկատմամբ:

Նիստում բանկի կառավարիչների խորհրդի նոր նախագահ ընտրվեց Շվեդիայի ֆինանսների նախարար Աննե Վիբլեն, իսկ տնօրենների խորհրդի նախագահ՝ Ուկրաինայի ներկայացուցիչը:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

digitised by A.R.A.R.@

Ֆրանսիա

«ՅՈՒՄԱՆԻՏԵ»Ն ԿՈՐԾԱՆՄԱՆ ԵԶՐԻՆ

Փարիզյան հանրահայտ Մեծ բուլվարների՝ Պուասոնյերների վրա է գտնվում փարիզցիներին քաջ ծանոթ մի բարձրահարկ շենք: Դա ֆրանսիական կոմկուսի գլխավոր թերթի՝ «Յումանիտե»ի խմբագրատունն է: Այնտեղ եղել եմ բազմիցս. շենքը միշտ մարդաշատ էր: Դա զարմանալի չէր. «Յումանիտե»ն փարիզյան մամուլի ծովում իր ուրույն տեղն ուներ՝ նրա հետ հաշվի էին նստում, այն լայն տարածում ուներ:

Այժմ «Յումանիտե»ն կանգնած է կործանման եզրին: Ֆրանսիական մամուլը հայտնում է, որ ինչպես ասվում է կուսակցության ղեկավարության ընդհանուր ժողովում, նման ճակատագիր է սպասում ամբողջ կոմունիստական մամուլին՝ «Յումանիտե դիմանշ»ին, մի քանի ամսագրերի եւ կուսակցական տեղական ամբողջ մամուլին: Կոմունիստական մամուլի տխուր վախճանից խուսափելու համար կուսակցական ակտիվիստները եւ սկզբնական կազմակերպությունները մոտակա կես տարում պետք է լրացուցիչ միջոցներ հավաքեն՝ գտնեն հազարավոր նոր բաժանորդներ եւ միլիոնավոր ֆրանկներ:

Կոմունիստ ղեկավարները սակայն վստահություն չունեն, թե իրավիճակը հնարավոր է շտկել: Օգնության խնդրանքով նրանք վերջին տարիներին մեկ անգամ չէ, որ դիմել են իրենց համախոհ հետնորդներին, որոնք արձագանքում էին բավականին առատորեն: Սակայն դա, ինչպես երեւում է, երկար շարունակվել չի կարող:

Ֆրանսիական կոմկուսի հրապարակած տվյալներն ընդհանրապես զարմանք են առաջացնում, որովհետեւ նրանց թերթերի տպաքանակը պետք է որ փակեր ծախսերը: Հատկապես եթե դրան գումարվի գովազդը, որն Արեւմուտքում ընդհանրապես բոլոր թերթերի եւ ամսագրերի եկամուտների հիմնական աղբյուրն է:

Այն օրերին, երբ հայտարարվեց կոմունիստական մամուլի սնանկացման սպառնալիքի մասին, որոշ թերթերի էջերում հրապարակվեցին կոմկուսին պատկանող բազմաթիվ ֆիրմաների գործունեության վերաբերյալ պաշտոնական հետաքննության հաշվետվությունները: Այդ ֆիրմաները կոմկուսին ապահովում էին մեծ եկամուտներով, որոնց հաշվին, ըստ երեւույթին, նա կարողանում էր պահպանել իր գոյությունն այն բանից հետո, երբ Խորհրդային Միությունը դադարեցրեց բոլոր տեսակի ներդրումները: Թերթերը գրում էին, որ Ռուսաստանի դատախազության տվյալներով, վերջին 10 տարվա ընթացքում կոմկուսին էին փոխանցվել 24 միլիոն դոլարի չափով նպաստներ: Բացի դրանից, կային նաեւ կողմնակի նպաստներ, այսինքն այն տոկոսները, որոնք կոմկուսն ստանում էր Ֆրանսիայի եւ Խորհրդային Միության միջեւ կատարվող յուրաքանչյուր առեւտրական եւ ֆինանսական գործարքից: Նման բոլոր գործարքներում անպայման մասնակցում էր կոմկուսի միջնորդը: Եկամտի այդ մասը, գրում են թերթերը, ճիշտ է, լրիվ չի վերացել, սակայն զգալիորեն կրճատվել է եւ, բացի դրանից, դարձել անվստահելի:

Ելնելով իրավիճակից, գրում է փարիզյան թերթերից մեկը, ֆրանսիական կոմկուսը դիմել է ֆրանսիական վարկատուների հաշվին կողմնակի ֆինանսավորման ուժեղացմանը: Ֆրանսիական մամուլի տվյալների համաձայն, կոմկուսին պատկանող առեւտրական, նախագծային եւ միջնորդական ֆիրմաները վերջերս սկսել են աճել սնկերի պես: Մեծամասնությամբ այդ ֆիրմաները, ըստ երեւույթին, իրականում գոյություն չունեն, եւ դրանց աշխատանքն այն էր, որ կազմում էին կեղծ հաշիվներ, որոնք ներկայացվում էին կոմունիստների կողմից ղեկավարվող մարմիններին եւ վճարվում մունիցիպալ բյուջեից: Դրամը, ինչպես գտնում են քննիչները, մտնում էր անմիջապես կուսակցական դրամարկղ: Այդ գործում դատաքննությունը բավական առաջադիմել է եւ սկսում է մեղադրանք ներկայացնել մի շարք ֆիրմաների, նրանց ղեկավարներին եւ ներկայացուցիչներին:

Կոմունիստական մամուլի նկատմամբ ծագել է նաեւ քաղաքական վեճ. կոմունիստ բարենորոգիչները պնդում են, որ կոմկուսի ղեկավարության եւ անզիջում պահպանողական գիծը, որին հետեւում է կոմունիստական մամուլը, իրենից վանում է ընթերցողներին, նրանց փակում ուղղաճակատ մոլեռանդների գետտոյում:

«Յումանիտե»ի մասին գրելիս վերհիշեցի Փարիզում վերջերս կայացած մի զրույց: Զրուցակիցս՝ իմ վաղեմի բարեկամ, հայտնի հասարակական գործիչ Կարպիս Ջիբրաշյանն անսպասելիորեն ասաց, թե մտադիր է նյութական օգնություն ցուցաբերել «Յումանիտե» թերթին: Ես զարմացա. Կարպիսը բնավ էլ կոմունիստական գաղափարախոսության ջատագով չէր:

«Գիտես, ժպտաց Կարպիսը: Ես երբեք կոմունիստների համախոհը չեմ եղել, չնայած հայրս երկար տարիներ հալածվել էր կոմունիստների կողմից եւ Թիֆլիսում եղած ժամանակ նույնիսկ բանտ նետվել: Սակայն կարեւորը դա չէ: Այս բոլոր տարիներին ես չեմ կարդացել ֆրանսիական մի թերթ, որն այդքան շահագրգռված եւ այդքան շատ գրեր Հայաստանի եւ հայ ժողովրդի արդար պահանջի մասին, ինչպես անում էր «Յումանիտե»ն: Ես հենց դա եմ բարձր գնահատում եւ որոշել եմ նյութապես օգնել նրան»:

ՀԵՆՐԻԿ ԼՈՒԼՈՅԱՆ

Վաշինգտոն

ՄՎՀ-ի տնտեսական կանխատեսումները

Աշխարհի արդյունաբերապես զարգացած երկրների տնտեսական աճն այս տարի կկազմի 1,5 տոկոս: Բայց համաշխարհային տնտեսության ընդհանուր վիճակը «վատ է եւ կարող է էլ ավելի վատթարանալ»: Այս մասին Վաշինգտոնում լրագրողներին հայտարարեց միջազգային վալյուտային հիմնադրամի (ՄՎՀ) մի բարձրաստիճան ներկայացուցիչ, որը չցանկացավ հրապարակել անունը: Նա մամուլի ներկայացուցիչներին տեղեկացրեց այս շաբաթ կայանալիք ՄՎՀ-ի եւ համաշխարհային բանկի ղեկավար մարմինների գարնանային նստաշրջանների օրակարգի մասին:

ՄՎՀ-ի ներկայացուցչի խոսքերով, համաշխարհային տնտեսության թույլ աճի վրա ազդում է առաջին հերթին Ճապոնիայում եւ եվրոպական երկրներում տիրող իրավիճակը, որտեղ շարունակվում է անկումը: Ամբողջությամբ վերցրած Եվրոպայում այս տարի տնտեսական աճ առհասարակ չի սպասվում, իսկ 1994 թվականին այն կկազմի 1 տոկոս: Վիճակը փոքր-ինչ լավ է ԱՄՆ-ում: Հիմնադրամի մասնագետների գնահատումների համաձայն, այս տարի ԱՄՆ-ի տնտեսական աճը կկազմի մոտավորապես 3 տոկոս: Ինչպես նշեց ՄՎՀ-ի ներկայացուցիչը, ԱՄՆ-ի տնտեսության խթանման մեջ դրական դեր է խաղում նախագահ Բ. Քլինթոնի նոր վարչակազմի քաղաքականությունը, որը որոշել է «լրջորեն» զբաղվել բյուջեի հարաճուն պակասորդի խնդրով:

ՄՎՀ-ի ներկայացուցիչը նշեց, որ հիմնադրամի եւ Համաշխարհային բանկի ղեկավար մարմինների նիստերի օրակարգում գլխավոր հարցերից մեկը կլինի Ռուսաստանի բարեփոխումների ընթացքը: Այն հարցին, թե Ռուսաստանի հանրաքվեի արդյունքն ինչպես կարող է անդրադառնալ բարեփոխումներին աջակցելու միջոցներ հատկացնելու Արեւմուտքի վճռականության վրա, նա պատասխանեց, որ «չի կարելի ֆինանսավորել բարեփոխումները, եթե բարեփոխիչներն իշխանություն չունեն»: Ռուսաստանի բարեփոխումների հարցն այս շաբաթ կարող է քննարկվել նաեւ Արեւմուտքի արդյունաբերապես զարգացած յոթ առաջատար երկրների կենտրոնական բանկերի տնօրենների եւ ֆինանսների նախարարների հանդիպման ժամանակ, որոնք ավանդաբար իրենց խորհրդակցությունը կանցկացնեն ՄՎՀ-ի եւ Համաշխարհային բանկի ղեկավար մարմինների գարնանային նստաշրջանի բացման նախօրեին:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Մոսկվա

Բ. Ելցին. Սերբերը պետք է ենթարկվեն

Ռուսաստանի նախագահի մամուլի ծառայությունը ապրիլի 27-ին տարածեց Բորիս Ելցինի հայտարարությունը: Այնտեղ ասվում է. «Ռուսաստանի նախագահի մարտի 9-ի հայտարարության մեջ ընդգծվում էր Վենս-Օուենի ծրագրի այլընտրանք չունենալը եւ նշվում էր, որ սկզբունքորեն դա չընդունող հակամարտ կողմերից որեւէ մեկն իր վրա ծանր պատասխանատվություն կվերցնի: Այսօր, չնայած բոլոր ջանքերին, այդ ծրագիրը մերժված է բոսնիացի սերբերի համաժողովի կողմից: Հարկավոր է, որ մայիսի կեսերին Վենս-Օուենի ծրագրի առթիվ կայանալիք նրանց հանրաքվեն ընդունի առավել կշռադատված որոշում: Դաշնակցային Ռուսաստանը չի հովանավորի նրանց, ովքեր հակադրվում են համաշխարհային ընկերակցությանը: ՄԱԿ-ի խիստ հակահարվածին կբախվեն թե սերբ ազգայնամոլները, թե հակամարտության այն բոլոր մասնակիցները, որոնք շեշտը կդնեն ուժի վրա:

Հենց դրանով են պայմանավորված մեր առաջարկությունները գործողությունների այնպիսի տարբերակների վերաբերյալ, ինչպիսիք են հակամարտության շրջանում ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի մշտական անդամ պետությունների համանախագահների եւ արտգործնախարարների հովանու ներքո հակամարտ կողմերի հանդիպումները, Բոսնիայի ու Հերցեգովինայի թեժ կետերում եւ դրանց սահմաններում ՄԱԿ-ի դիտորդների տեղաբաշխումը, Լոնդոնի խորհրդաժողովի երկրորդ նիստի կամ համաբալկանյան անվտանգության տեսանկյունից նախկին Հարավսլավիային նվիրված հատուկ խորհրդակցության հրավիրումը: Եկել է հակամարտությունը մարելու վճռական միջոցների ձեռնարկման ժամանակը»:

Սնարկ

TrueType & PostScript
լրագրային տառաչափեր
տեսակները՝ Times
Helvetica
Folio™
ընդամենը՝ 8 տառատեսակ
կիրառությունը՝ Macintosh
IBM/WINDOWS
օրաթերթերի եւ հրատարակչությունների համար 595000ռ. ($850)
շաբաթաթերթերի համար 280000ռ. ($400)
ամսագրերի համար 210000ռ. ($300)
հնարավոր է «համար առ համար» վճարում
Դիմել «Ազգ» օրաթերթ
Մարգիս Սարգսյանին. հեռ. 562863
տառաձեւեր • ձեւավորում
ի վերջո, դրանք գեղեցիկ են...

Լոնդոն

Եգիպտոսի եկամուտները Սուեզի ջրանցքից

Եգիպտոսի իշխանությունները այս տարվա առաջին երեք ամսում Սուեզի ջրանցքի շահագործումից ստացել են մոտ 500 մլն դոլլար մաքուր շահույթ: Այս ցուցանիշը 5 տոկոսով գերազանցում է անցյալ տարվա նույն ժամանակահատվածում Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետության ստացած եկամուտները: Այս մասին հայտնեց ջրանցքի տնօրինության նախագահ Մուհամմեդ Իզզաթ Ադելը:

Իսմայիլիայում ելույթ ունենալով մամուլի ասուլիսում, նա նշեց, որ 1993 թ. հունվարից մինչեւ ապրիլ Միջերկրական եւ Կարմիր ծովերը կապող ջրուղիով անցել են ամենատարբեր տեսակի ու ջրատարողության 40.327 նավեր: Նույն ժամանակամիջոցում ջրանցքով փոխադրվել են ավելի քան 100 մլն տոննա բեռներ: Մ. Ի. Ադելի խոսքերով, այս տարվա առաջին երեք ամսում Սուեզի ջրանցքն օգտագործած նավերի ընդհանուր հոսքի մեջ զգալիորեն աճել է նավթատար հեղուկանավերի եւ բեռնանավերի բաժինը:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Լուրերի Հոսք

Արաբ-իսրայելական խոսակցությունների նոր փուլը սկսվեց

Չորեքշաբթի օրը Վաշինգտոնում վերսկսվեցին արաբ-իսրայելական խաղաղության բանակցությունները 4 ամիս տեւած ընդմիջումից հետո, որի պատճառն էր անցյալ դեկտեմբերին հարավային Լիբանան արտաքսված 400 պաղեստինցիների պարագան: Նրանց հայրենադարձության պահանջը պաղեստինյան շատ կազմակերպությունների կողմից ներկայացվում էր որպես խաղաղության խոսակցություններին մասնակցելու նախապայման: Ընդվզելով այդ պայմանի չընդունման դեմ, արաբական գրավյալ հողերում պաղեստինցիները կազմակերպեցին ընդհանուր գործադուլ, որի գլխավոր կազմակերպիչն էր պաղեստինյան Համաս կազմակերպությունը: Իր հերթին, ՊԱԿ-ի ղեկավար Յասեր Արաֆաթը դժգոհություն հայտնեց առանց 400-ի վերադարձի պաղեստինյան պատվիրակության մասնակցությունից: Վաշինգտոնում իսրայելական պատվիրակությունը չորեքշաբթի առանձնազրույցներ ունեցավ սիրիական, հորդանանյան եւ լիբանանյան պատվիրակությունների հետ: Ուշ գիշեր հանդիպում տեղի ունեցավ պաղեստինյան պատվիրակության հետ:

Էրիթրեան անկախություն կստանա

ՄԱԿ-ի կողմից Էրիթրեայում անկախության հանրաքվեի գլխավոր հսկիչ Սամիր Սամրան հայտարարեց, թե եռօրյա քվեարկություններն անցել են արդարության եւ կարգուկանոնի մթնոլորտում: 1 միլիոնից ավել մարդ, բնակչության շուրջ 99 տոկոսը կողմ են քվեարկել անկախության, մինչ ընդամենը 18 հազար մարդ է դեմ եղել դրան: Եթովպիայի տեղեկատվության նախարարը չորեքշաբթի Ասմարայում հայտարարեց, թե Ադիս Աբեբան որեւէ պատճառ չունի ընդդիմանալու էրիթրեացիների ցանկությանը: Էրիթրեայի անկախության պաշտոնական հայտարարությունը կկատարվի առաջիկա ամիս, երբ լրանում է Եթովպիայի նախկին բռնապետ Մենգիստու Հայլե Մարիամի իշխանությունից հեռացման 2 տարին:

Ոստիկանությունը ձերբակալել է փոխնախարարների

Լոնդոնի ոստիկանությունը հայտարարեց, թե ձերբակալել է անցյալ շաբաթ օրը քաղաքի առեւտրային կենտրոնում կատարված պայթեցման հեղինակներից մեկին: Ահաբեկչական այդ արարքը, որի պատասխանատվությունը ստանձնել էր Իռլանդական հանրապետական բանակը, խլել էր 1 հոգու կյանք եւ վիրավորել 45 ուրիշների:

Ռուսաստանը բողոքում է Ունիտայի դեմ

Ռուսաստանը ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդից պահանջեց քննություն բացել Անգոլայում Ունիտա շարժման կողմից վերջերս ջախջախված մարդասիրական օգնություն փոխադրող օդանավի պարագան: Անգոլական Լուենա քաղաքի մոտակայքում ջախջախված ինքնաթիռի անձնակազմի անդամները ծանր վիճակում փոխադրվել են հիվանդանոց:

Ամենառադիոակտիվը Լենինի հուշարձանն է

Ինչպես գրում է «Լիտերատուրնայա գազետա» թերթը ապրիլի 28-ի համարում, Բիշքեկի երկրաֆիզիկոսները բացահայտել են, որ Ղրղըզստանի մայրաքաղաքի ամենառադիոակտիվ օբյեկտը քաղաքի կենտրոնական հրապարակում կանգնած Լենինի հուշարձանն է: Այն ստեղծում է ժամում 70-80 միկրոռենտգեն ուժգնության դաշտ: Բժիշկների եզրակացության համաձայն, ռադիոակտիվ ճառագայթումը հիվանդագին ազդեցություն է թողնում մարդու օրգանիզմի վրա, երբ նրա մակարդակը գերազանցում է 24 միկրոռենտգենը ժամում, 13-15 միկրոռենտգենը ժամում բնական ֆոնի առկայության ժամանակ:

Սնարկ

digitised by A.R.A.R.@

Լուրեր Հայաստանից

Քաղաքացիական միությունը վաղաժամկետ ընտրությունների կողմ

«Հանրաքվեն չլուծեց քաղաքական ճգնաժամը, իրավիճակը նույնն է, ինչ եղել է մինչեւ ապրիլի 25-ը», ՌԻԱ-ի թղթակցին ասաց Քաղաքացիական միության գործկոմի համակարգողներից Վլադիմիր Ժարիխինը: Նրա կարծիքով, «ելցինը չստացավ ժողովրդի անվերապահ հավանությունը, միեւնույն ժամանակ աջակցություն կրեցին նրանք, ովքեր ցանկանում էին հեռացնել նրան իշխանությունից»: Ճգնաժամից դուրս գալու միակ ելը գործադիր եւ օրենսդիր իշխանությունների վաղաժամկետ ընտրություններն են, նշեց Քաղաքացիական միության ներկայացուցիչը: Նախագահի եւ Գերագույն խորհրդի միջեւ սուր քաղաքական պայքարի պայմաններում կարեւոր է, որ կառավարությունը գործի կանոնավոր: «Քաղաքացիական միության գործկոմը չի գտնում, որ անհրաժեշտ է ընդունել նոր սահմանադրություն: Կարելի է անհրաժեշտ ուղղումներ մտցնել ներկայիս հիմնական օրենքի մեջ», ասաց Ժարիխինը: Սնարf

Ժողովրդավարները պահանջում են սահմանադիր ժողով

«Քվեարկության նախնական արդյունքները ցույց են տալիս, որ վստահության են արժանացել թե Ռուսաստանի նախագահը, թե 1991 թվականին սկսված բարեփոխումների քաղաքականությունը: Ռուսաստանի ժողովրդավարական ուժերը ապրիլի 25-ին բարոյական լուրջ հաղթանակ տարան»: Այս մասին ասվում է Ռուսաստանի ժողովրդավարական կազմակերպությունների համաձայնեցման կոմիտեի հայտարարության մեջ: Կազմակերպությունը միավորում է 89 քաղաքական, հասարակական կազմակերպություն, ստեղծագործական եւ արհեստակցական միություն: «Ժողովրդի կամքի ազատ արտահայտումը պետք է իրագործվի, ըստ որում, անհապաղ», գտնում է կոմիտեն: Ռուսաստանի նախագահը, հենվելով ընտրողների վստահության վրա, պարտավոր եր եռանդագին անցկացնել շուկայական վերափոխումները: Նախագահը եւ կառավարությունը պետք է ապահովեն գործադիր իշխանության արդյունավետությունը»: Ժողովրդավարները կոչ են արել հրավիրել սահմանադիր ժողով, ենթադրելով, որ նախագահին այդ նախաձեռնությամբ պարտավոր է հանդես գալ հանրաքվեի վերջնական արդյունքների ամփոփումից անմիջապես հետո: Սնարf

Հանրաքվեի արդյունքները. այո, այո, ոչ, ոչ

Այո, այո, ոչ, ոչ՝ այս արդյունքներն է տվել ապրիլի 25-ի համառուսաստանյան հանրաքվեն: Ինչպես ապրիլի 27-ին մամուլի ասուլիսում հայտնեց կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի նախագահ Վասիլի Կազակովը, հետախուզով 88 ընտրատարածքից՝ ստացված տվյալների համաձայն, քվեարկությանը մասնակցել է ցուցակներում նշված ընտրողների 64,58 տոկոսը: Հանրաքվեի չորս հարցերին դրական պատասխան են տվել համապատասխանաբար 58,05, 52,88, 32,64 եւ 41,4 տոկոսը: Տեղեկություններ չկան Տուվայից եւ արտասահմանյան ընտրական հանձնաժողովներից, սակայն դրանք, Կազակովի կարծիքով, էապես չեն ազդի ընդհանուր պատկերի վրա: Ներկայումս կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը հանրաքվեի արդյունքների մասին պաշտոնական տեղեկություններ ունի միայն Վլադիմիրի ընտրատարածքից: Սնարf

Չինաստանն ու Տայվանը համաձայնվում են

Չինաստանի քաղաքացիական պատերազմից (1949 թ.) ի վեր իրար կասկածի հակառակորդ նկատված այս երկու երկրների միջեւ երկօրյա բանակցություններն ավարտվեցին Սինգապուրում: Տնտեսական ու սոցիալական մի շարք հարցերի շուրջ հեսագա բանակցություններ կայացնելու համար որոշվեց պաշտոնական դիվանագիտական կապեր հաստատել երկու երկրների միջեւ:

Մշակույթ

Երաժշտության ընդհանուր տարածում

Համերգի ժանրը սովորաբար տրամադրում է հանդիսավորություն, որոշակի բեմական հանդերձանք, այսինքն՝ հեռավորություն կատարողի եւ ունկնդրի միջեւ: Դա բնական է, եւ այդ մասին խոսում եմ առանց հանդիմանության: Սակայն հազվադեպ, շատ հազվադեպ են լինում հոգեւոր այդ չափում երաժշտության, կատարողի եւ ունկնդրի ընդհանուր տարածություն ստեղծող համերգներ: Հենց այդպիսին էր գերմանական վոկալ երաժշտության երեկոն (Կամերային երաժշտության տուն, 22 ապրիլ):

Դրա ծրագիրը կազմված էր 19-րդ դարի խոշորագույն կոմպոզիտորներ Հուգո Վոլֆի եւ Յոհաննես Բրամսի երգերից: Բրամսի ու Վոլֆի՝ ռոմանտիզմի գանձարան մտած վոկալ ստեղծագործությունը, ցավոք, Երեւանում գրեթե չի հնչում: Կատարման ավանդույթի բացակայությունը հայոց անցյալի վոկալ դպրոցի ժառանգության մեջ խախտում է հաջողականությունը: Քչերին է հաջողվում պահպանել գերմանական երաժշտության կատարողների չափանիշը: Եվ ուրախալի է, որ երիտասարդ երգիչներ են ընդգրկվել այդ կարեւոր գործում:

Նրանց թվում են Երեւանի կոնսերվատորիայի ուսանողներ Աննա Մայիլյանը (Ա. Սարաջեւայի դասարան), Հայկ Դեհինյանը (Վ. Հարությունյանի դասարան) եւ ասպիրանտուհի Սաթենիկ Մկրտումյանը (Ա. Սարաջեւայի դասարան), որոնք կոնսերվատորիայի ոչ վաղեմի շրջանավարտուհի Մարգարիտ Սարգսյանի համագործակցությամբ դարձան համերգի հերոսները: Ճիշտ է, կար եւս մեկ, հասարակության ուշադրությունից դուրս մնացած հերոս, բայց հենց նրան էինք պարտական ստեղծագործական աշխատանքի կազմակերպման ու արդյունքի համար: Դիրիժոր Զավեն Վարդանյանն էր, որն իր վրա էր վերցրել գերմանական երաժշտության մատուցման առաքելությունը:

Անշուշտ, ցայտուն հայտնագործության դարձավ առաջին կուրսեցի Ա. Մայիլյանի ելույթը (սոպրանո): Վոլֆին նվիրված առաջին ողջ բաժինը՝ 10 երգ «Ի. Այխենդորֆի խոսքերով բանաստեղծություններ» շարքից, վարեց երգչուհին: Վոլֆի վոկալ լիրիկան անսահման նրբացված է բառի հետ սերտ կապի հետեւանքով: Պատահական չէ, որ հեղինակն իր երգերն անվանել է բանաստեղծություններ, դրանով իսկ ընդգծելով բանաստեղծական տեքստի առաջնայնությունը:

Երգչի համար Վոլֆի բառային արտահայտչականության խնդիրը դժվարագույններից մեկն է: Եվ կարելի է միայն զարմանալ, որ սկսնակ Աննա Մայիլյանն այդպես փայլուն է լուծում այն: Նրա բարձ, մաքուր ձայնը (տեմբրով այն մի քիչ հիշեցնում է Արաքս Դավթյանի ձայնը) ունի բնական սահունության ու ճկունության հատկություններ: Եվ թեեւ հաճախ է զգացվում (մասնավորապես վերին ռեգիստրի դեղերում), որ ձայնային համակարգը դեռեւս ձեւավորման ընթացում է, այդուհանդերձ, Մայիլյանի երաժշտականությունն ու գեղարվեստական ճաշակը նրա առջեւ հաջողությունների գրավականն են:

Վոլֆի բնույթով տարբեր երգերի մեջ Մայիլյանին առավել հաջողվել էին դանդաղները, մեղեդայինները: Դրանք էին համերգը բացող «Հայրենիքի կարոտ», կենտրոնական «Հիասթափված սիրահարը» եւ առաջին բաժինն ամփոփող «Գիշերը»: Այս հրաշալի երգերի աղոթքային հակվածությունը դարձավ ողջ համերգի համար յուրատեսակ ենթատեքստ:

Երկրորդ բաժնում եւս Յ. Բրամսի երգերի տարբեր տարիների կատարող Սաթենիկ Մկրտումյանը նույնպես առավել լավ դրսեւորեց իրեն հանգիստ, սահուն երգերում: «Մեղեդին սահում է արնգի հնչյունի նման» երգը (բառերը Կ. Գրոտի) դարձավ Սաթենիկի ելույթի գագաթնակետը: Երգչուհու արժանիքներից էր հարուստ բնույթը, որտեղ մեցցո-սոպրանո տեմբրը երանգավորված էր կոնտրալտոյի կրծքային հնչյուններով: Սաթենիկին անմիջական պատկերացրի օպերային բեմի վրա, գերմանական երաժշտության, օրինակ, Ռ. Վագների «Լոհենգրին» կատարելիս, սակայն այդ ամենը երազանքներ են...

Շնորհալի երգչուհուն հետագա աշխատանքի համար ուզում եմ ցանկանալ տեքստի ընթերցման մանրակրկիտություն, մանրամասների հղկում, առանց որոնց չի կազմավորվում մեծ արվեստը:

Աղոթքային ենթատեքստի գիծը շարունակեց կոնսերվատորիայի վերջին կուրսի ուսանող Հայկ Դեհինյանը: Նա առաջին անգամ Երեւանում կատարեց Յ. Բրամսի «Չորս խիստ մեղեդի»-ն (հոգեւոր տեքստերի վրա):

Մեծ կոմպոզիտորի մահից ոչ շատ առաջ գրված եզրափակիչ ստեղծագործությունը 20-րդ դարում, ի վերջո, եղել է Ա. Շյոնբերգի ու Ա. Վեբերնի սիրվածների թվում: Բրամսի երաժշտությունն այստեղ բխում է կյանքի իրողությունից, եւ վոկալ միջոցներով այդ վիճակի փոխանցումը չափազանց դժվարին խնդիր է: Սակայն Դեհինյանը գրեթե իդեալական ձեւով հաղթահարեց դրանք: Շարքի կենտրոնական երկու համարներում նա երաժշտության էության մեջ թափանցելու այնպիսի խորություն ցուցաբերեց, իր առանց այդ էլ թավշյա բասը ներարկեց հնչողության այնպիսի փափկության, որ դահլիճը քարացավ: Դեհինյանի երգեցողության արված հոգեբանությունը նրա ստեղծագործական հասունության, երաժշտությունը ներքուստ զգալու վկայությունն է:

Հավանաբար համերգն այլ կերպ ընթանար, եթե դաշնամուրի առջեւ չլիներ խելացի, զգայուն Մարգարիտ Սարգսյանը: Ոչ մի ծեւով չընդգծելով իր ներկայությունը բեմի վրա, զբաղված լինելով բազմաթիվ երաժշտական խնդիրներով, նա ստեղծեց այն առույն, որում լիարժեք բացահայտվեցին մեր երգիչների երգեցողական ու արտիստական տվյալները: Այն, ինչ հղվում էր բեմից եւ հաղորդվում դահլիճին, քիչ կլիներ անվանել համերգ: Դա ներդաշնակություն էր:

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՆՐԱՆՔ ԴՈՒՐՍ ԿԳԱՆ ԽԱՂԱԴԱՇՏ

Մենք շարունակում ենք ծանոթացնել Հայաստանի ֆուտբոլի ազգային երկրորդ առաջնության մասնակից թիմերին եւ ֆուտբոլիստներին:

«ԿԱՆԱԶ» Երեւան

34 խ +13 = 5 -16 66-73

Դարպասապահներ	
1. Շմավոնյան Վահան	1970
2. Մկրտչյան Վահե	1970
Պաշտպաններ	
3. Մեսրոպյան Բագրատ	1969
4. Վարդանյան Արթուր	1968
5. Դահրամանյան Կարեն	1963
6. Աբգարյան Շուրա	1966
7. Հայրապետյան Ռազմիկ	1968
Կիսապաշտպաններ	
8. Ստեփանյան Վալերի	1963
9. Վարդանյան Գեղամ	1970
10. Հովակիմյան Արսեն	1973
11. Կարապետյան Գեւորգ	1968
12. Ասմարյան Տիգրան	1969
13. Սարգսյան Սամվել	1967
14. Ղազարյան Ստեփան	1958
15. Հարությունյան Արմեն	1976
16. Գասպարյան Արմեն	1974
17. Իսագանյան Արամայիս	1975
Հարձակվողներ	
18. Չիլինգարյան Գագիկ	1973
19. Հարությունյան Ռոբերտ	1952
20. Բագրյան Կարեն	1969
21. Հովհաննիսյան Մկրտիչ	1970
22. Ավետիսյան Հրաչ	1966
23. Գասպարյան Գեւորգ	1971

Գլխ. մարզիչ Օհանյան Աշոտ
Թիմի պետ Բաբայան Էդիկ
Մարզիչ Պետրոսյան Արմեն

«ԵՐԱԶԱՆՔ»

Դարպասապահներ	
1. Գաբրիելյան Սոպարտակ	1973
2. Գրիգորյան Իվան	1961
Պաշտպաններ	
3. Ղուկյան Գրիգոր	1958
4. Գաբրիելյան Սերգեյ	1966
5. Պետրոսյան Նաիրի	1970
6. Սարգսյան Սասուն	1973
7. Սովսիսյան Աշոտ	1973
8. Մարտիրոսյան Արմեն	1966
9. Դադասյան Արթուր	1974
10. Հովհաննիսյան Գագիկ	1960
Կիսապաշտպաններ	
11. Դահրամանյան Արթուր	1970
12. Դահրամանյան Գրիգոր	1973
13. Հարությունյան Հայկես	1973
14. Միսիրյան Սամսոն	1970
Հարձակվողներ	
15. Վանիկյանց Ժենյա	1972
16. Դավթյան Գարիկ	1974
17. Ավանեսյան Նվեր	1974

Գլխ. մարզիչ Բաղդասարյան Էդուարդ
Թիմի պետ Սիմոնյան Կարեն

«ՑԵՄԵՆՏ» Արարատ

Բարձրագույն խմբի նորեկ

Դարպասապահներ	
1. Դադամյան Աշոտ	1968
2. Հովհաննիսյան Գառնիկ	1976
Պաշտպաններ	
3. Կարապետյան Հովսեփ	1966
4. Խաչատրյան Էդիկ	1963
5. Աբրահամյան Աբրահամ	1970
6. Սուրադյան Անդրանիկ	1970
7. Սադոյան Պողոս	1967
8. Փահլեվանյան Սեյրան	1953
Կիսապաշտպաններ	
9. Առաքելյան Հրայր	1960
10. Աբրահամյան Արմենակ	1965
11. Ճոխրյան Նորիկ	1971
12. Սուրադյան Էդիկ	1967
13. Հովհաննիսյան Տիգրան	1974
14. Ավետիսյան Արամ	1960
Հարձակվողներ	
15. Փահլեվանյան Անուշավան	1972
16. Մարգարյան Արայիկ	1972
17. Ասատրյան Կարեն	1974
18. Աբրահամյան Նորայր	1975
19. Պետրոսյան Վաչագան	1974
20. Թումբարյան Հովհաննես	1967
21. Գեւորգյան Սամվել	1965

Գլխ. մարզիչ Ասատրյան Գառնիկ
Թիմի պետ Պողոսյան Նորայր
Մարզիչ Թամրազով Գագիկ

«ԶՎԱՐԹՆՈՑ» էջմիածին

34 խ +11 = 9 -14 68-74

Դարպասապահ	
1. Եղիազարյան Հովհաննես	1960
Պաշտպաններ	
2. Հարությունյան Կամսար	1969
3. Սիմոնյան Սողոմոն	1969
4. Դավթյան Դավիթ	1973
5. Կարապետյան Արթուր	1968
6. Եսայան Տիգրան	1972
7. Խաչատրյան Հրաչիկ	1972
Կիսապաշտպաններ	
8. Դանիելյան Վահե	1973
9. Կնազյան Արկադի	1974
10. Հովակիմյան Հովակիմ	1968
11. Ասատրյան Գրիշա	1973
12. Մարտիրոսյան Հովհաննես	1972
13. Թովմասյան Վահե	1974
14. Մալյան Սուրեն	1972
15. Անդրեասյան Գեւորգ	1974
Հարձակվողներ	
16. Բաբայան Սեդրակ	1968
17. Նազարյան Շահե	1974
18. Խաչատրյան Արտուր	1975

Գլխ. մարզիչ Արկադի Անդրեասյան
Մարզիչ Սամվել Այվազյան ■

Ուիմբլդոնի մրցանակը 8 միլիոն

Աշխարհի չորրորդ ռակետ, Ուիմբլդոնյան մրցաշարի եռակի հաղթող գերմանացի Բորիս Բեկերը նոր մրցաշրջանում չի կարողանում վերգտնել իր խաղը: Մրցաշարից մրցաշար նա մեկը մյուսի ետեւից անընդմեջ պարտություններ է կրում: Այս անգամ էլ Բեկերը Մադրիդում անցկացվող խոշոր Լեռ-կայացուցչական մրցաշարում անհաջողության մատնվեց: Մրցաշարի հենց առաջին փուլում նա 2:6, 2:6 հաշվով պարտություն կրեց արգենտինացի Ֆրանկ Դեյվինից: Հատկանշական է, որ Բեկերը երկու շաբաթ առաջ Ֆրանսիայում կայացած մրցաշարում կրկին պարտվել էր արգենտինացուն:

Մինչ թենիսիստներն իրենց ուժերն ու հնարավորություններն են փորձում բազմաթիվ կոմերցիոն եւ «Մաստերս» կարգի մրցումներում, «Ռսկե սաղավարտ» խոշոր չորս մրցաշարից մեկը՝ Ուիմբլդոնը պատրաստվում է նոր մեկնարկի: Ուիմբլդոնի կազմակերպիչները, ի տարբերություն նախորդ տարիների, որոշել են ավելացնել մրցանակային հիմնադրամի չափը: Եթե անցյալ խաղարկությունում այն կազմում էր 7 միլիոն ամերիկյան դոլար, ապա ներկա առաջնությունում այն կկազմի 8 միլիոն:

ԱՇՈՏ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Սուր Արշավ

Վշտի ծիծաղ

❖ - Քնածդ տեղն աղեկտուր լաց էիր լինում: Ի՞նչ երազ էիր տեսել:

- Տեսել էի, որ գնացել եմ հաց առնելու, իսկ խանութում հաց չկար:

- Լավ է, որ երազ է եղել... Իսկ չհարցրի՞ր, կտանան, թե ոչ:

❖ - Ինչո՞ւ ես այդպես տխուր, բարեկամս:

- Ինչպես չտխրեմ, այս բանկ կրակ օրերին հարազատ քաղեցի:

- Ցավակցում եմ: Իմ վիճակն էլ մի վիճակ չէ. ես էլ որդուս հարսանիքն արեցի:

- Ես էլ եմ ցավակցում:

❖ - Հայրիկ, ի՞նչ է պանիրը:

- Բալիկ ջան, հարցրու պապիկին, կարծեմ նա տեսել է եւ եթե չեմ սխալվում, նույնիսկ հագել:

ԱՐԱ ՎԱՀՈՒՆԻ

digitised by A.R.A.R.@

ՄԱՍԻՍՑԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐԻ ՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՍԿՍՎԵՑ

Անցած տարի բավական մեծ աղմուկ ու հուզումներ առաջ բերեց մասիսցի դպրոցականների սպանության դեպքը, և բերեւս առավել շատ այն պատճառով, որ այն կապված էր ներքին գործերի նախարարության աշխատակիցների անմիջական գործողությունների հետ:

1992 թ. հունիսի 5-ին իրենց ծառայողական պարտականությունները կատարելու ժամանակ ներքին գործերի նախարարության 4 աշխատակիցներ «Գազ-24» մակնիշի մեքենայով, այն բանից հետո, երբ փորձում են կանգնեցնել առանց հետևի համարանիշի, մգացրած ապակիներով «ՎԱԶ-2107» ավտոմեքենան, իսկ վերջինս չի ենթարկվում, սկսում են հետապնդել նրան: Հետապնդումն ավարտվում է նրանով, որ միլիցիայի աշխատակցի կողմից հետապնդվող ավտոմեքենան գնդակոծելու հետևանքով մեքենայում գտնվող 3 դպրոցականները ստանում են մարմնական տարբեր աստիճանների վնասվածքներ և նրանցից 2-ը հիվանդանոց տեղափոխվելուց հետո մահանում են:

Երեկ ՀՀ Գերագույն դատարանում սկսվեց դատավարությունն այդ գործի առթիվ: Մեղադրյալին՝ ներքին գործերի նախարարության հասարակական կարգի պահպանության բաժնի տեսուչ, ավագ լեյտենանտ Արմեն Ունույանին մեղադրական եզրակացությամբ մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 99 հոդվածի 4-րդ և 6-րդ կետերով, 183 հոդվածի 2-րդ մասով՝ պաշտոնական լիազորությունների չարաշահում, 1-ից ավելի անձանց սպանություն, շատերի կյանքի համար վտանգավոր սպանություն:

Երեկվա նիստում ընթերցվեցին տուժող կողմի, ամբաստանյալի, վկաների տված գրավոր ցուցմունքները, այնուհետեւ որոշվեց, որ հերթով կլսեն տուժողը, ամբաստանյալը, վկաները և տուժողի հարազատները, որից հետո էլ կկայացվի դատարանի վերջնական որոշումը:

Ժամանակի պակասության պատճառով հասցրեցին լսել միայն տուժողին (մեքենայի մեջ գտնվող 3 դպրոցականներից կենդանի մնացածին) և ամբաստանյալին, որից հետո նիստը ընդմիջվեց, և այսօր ժամը 11-ին կշարունակվի:

Գ.Ն.

Բալկաններ

«Եթե հաջողվի Սերբիային մեկուսացնել»

ԱՄՆ պետքարտուղար Ու. Քրիստոֆերը Բ. Ն. Ելցինի հայտարարության առթիվ ասաց. «Սերբիայի դեմ ուղղված վճռական ծեռնարկումներին Ռուսաստանի հայտնած պաշտպանությունը հույսի շող է այն իմաստով, որ Բոսնիայում ու Հերցեգովինայում խաղաղացիական պատերազմը հնարավոր կլինի դադարեցնել բանակցությունների միջոցով»: Եվրոպ ուղեւորությամբ սենատի հանձնաժողովների կոմիտեում կայացած ունկնդրումների ժամանակ, նա նշեց. «Եթե հաջողվի Սերբիային մեկուսացնել, իսկ հակամարտության մյուս երկու մասնակիցները հավասարին մնան խաղաղության ծրագրի ընթացքում, ապա մենք հնարավորություն կստանանք հասնելու կարգավորման»:

Սպիտակ տան մամուլի քարտուղար Մայերսը հայտնեց. «Բ. Քլինթոնը դեռ վերջնական որոշում չի ընդունել Բոսնիայում ու Հերցեգովինայում ԱՄՆ հետագա գործողությունների առնչությամբ: Նախագահը քննություն է առնում հնարավոր գործողությունների տարբերակները և խորհրդակցում է դաշնակիցների հետ»:

ՆԱՏՕ-ի ռազմական կոմիտեի նախագահ Ռ. Վինսենթը հայտարարեց. «Հյուսիսատլանտյան դաշինքը սեփական կետով հետեւում է նախկին Հարավսլավիայի իրադրության զարգացմանը և պատրաստ է պաշտպանել ՄԱԿ-ի նոր բանաձեւերը, որոնք ուղղված են խաղաղության վերահաստատմանը»:

Նա ժխտեց, թե ՆԱՏՕ-ի զինված ուժերի հրամանատարությունը մշակում է Սերբիայի և Բոսնիայի ու Հերցեգովինայի միջեւ ընկած հաղորդակցության ուղիներին օդային հարվածներ հասցնելու հնարավոր ծրագրեր: Նրա խոսքերով, զինվորական փորձագետները մշակում են միայն Վենս-Օուենի ծրագրի իրագործմանը հնարավոր մասնակցության տարբերակները, որով նախատեսվում է Բոսնիա ուժեր մտցնել հակամարտ կողմերին բաժանելու համար: Նա կրկին ընդգծեց, որ ՆԱՏՕ-ն պատրաստ է իր զինված ուժերն ու պաշարները տրամադրել լոկ այն դեպքում, երբ համապատասխան թույլտվություն ստանա ՄԱԿ-ից:

Մեծ Բրիտանիայի կառավարությունը հայտարարեց, որ կուժեղացնի ֆինանսական պատժամիջոցները Սերբիայի դեմ, քանի դեռ Բոսնիացի սերբերը հավանություն չեն տվել Վենս-Օուենի ծրագրին: Անգլիայի բանկը Սերբիայի հաշիվներում «սառեցրել է» 675 մլն. դոլլար:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Ամերիկացիներին եւ եվրոպացիներին վտանգ է սպառնում

«Հարավսլավիայի եւ քրքափակված Սերբիայի գործերին ՆԱՏՕ-ի միջամտության եւ ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի հայտարարության կապակցությամբ Ռուսաստանի քաղաքացիների տարերային զայրույթը կարող է սպառնալ Ռուսաստանի տարածքում գտնվող ԱՄՆ եւ Արեւմտյան Եվրոպայի երկրների անվտանգությանը»: Այդպիսի նախազգուշական հայտարարությամբ հանդես եկավ Ազգային փրկության ճակատի քաղխորհուրդը:

Փաստաթղթում նշվում է, որ Ռուսաստանի տարբեր սոցիալական շերտերում բողոքի ալիք է բարձրանում Արեւմուտքի երկրների եւ ԱՄՆ-ի կողմից «բարեկամական պատժական ծոպվոի» նկատմամբ իրականացվող ոտնձգությունների կապակցությամբ: Ճակատին «դեռ հաջողվում է զսպել հայրենակիցների արդարացի զայրույթը», նշվում է հայտարարության մեջ: Սակայն Հարավսլավիայի դեմ պատերազմ սանձազերծելու դեպքում «Ռուսաստանի ժողովրդի վրդովմունքը կընդունի անկանխատեսելի ձեւեր», նախազգուշացնում է Ազգային փրկության ճակատը:

Սնարք

Տաջիկստան

Ռուսները խաղաղապահ ուժերում

Ապրիլի 27-ին քննության առնելով Ռուսաստանի նախագահի դիմումը եւ Տաջիկստանի ԳԽ խնդրանքը, Ռուսաստանի Գերագույն խորհուրդը համաձայնեց մինչեւ 500 կամավորներից բաղկացած զորաբաժին ուղարկել Տաջիկստանում Ղազախստանի հետ խաղաղապահ համատեղ ուժերին մասնակցելու համար:

Գերագույն խորհուրդը Ռուսաստանի կառավարությանը հանձնարարեց լուծել այն հարցերը, որոնք կապված են համապատասխան զորաբաժին կազմելու եւ Տաջիկստանում խաղաղապահ կոլեկտիվ ուժերի գործողություններին մասնակից դարձնելու հետ: Ռուսաստանի կառավարությունը պետք է Գերագույն խորհրդին կանոնավորապես իրազեկ պահի այդ գործողության ընթացքի եւ դրան ռուսական անձնակազմի մասնակցության մասին:

Խորհրդարանի նիստում ելույթ ունենալով, նախագահի ներկայացուցիչ, արտգործնախարար Անդրեյ Կոզիրեւը ընդգծեց, որ «Տաջիկստանը, որպես նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություն, որը մեզ հետ կապված է հազար թելերով եւ ավելի քան 200 հազարանոց ռուսախոս բնակչությամբ, չի կարող դիտվել այլ կերպ, քան որպես մեր շահերի գոտի»:

Սնարք

Սենատորներ Սեմ Նանի եւ Ռիչարդ Լուգարի առաջարկած օրենսդրության համաձայն, Միացյալ Նահանգներն այս տարի նախկին ԽՍՀՄ-ին 400 մլն. դոլլար կհատկացնի միջուկային սպառազինությունների ապամոնտաժման եւ միջուկային մարտագլխիկների ոչնչացումից հետո մնացած նյութերի անվտանգ տեղափոխման ու պահեստավորման համար: Այդ գումարից 155 մլն. դոլլարը Ռուսաստանը եւ Բելառուսը արդեն ստացել են այդ աշխատանքների կատարման համար: ԱՄՆ պաշտպանության նախարար Լես Էսպինը նույն նպատակով եւս 400 մլն. դոլլար է խնդրել 1994 ֆինանսական տարում:

Միացյալ Նահանգներում տեխնոլոգիական աշխատանքներ են կատարվում Ռուսաստանի երկաթուղային այն վագոնների արդիականացման նպատակով, որոնք նախատեսված են միջուկային նյութերի անվտանգ տեղափոխման համար: Մինչեւ եկող տարվա ամառը 20 մլն. դոլլար արժողությամբ այդպիսի 115 կատարելագործված վագոն կուղարկվի Ռուսաստան:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Սենատորները Քլինթոնին զգուշացնում են առատաձեռնության համար

ԱՄՆ հայտնի սենատորներից շատերը Քլինթոնի վարչությանը զգուշացրեցին, որ դժվար ժամանակներ են սպասում նրան Կոնգրեսում Ռուսաստանին եւ մյուս երկրներին խոստացված հավելյալ գումարների տրամադրումը վավերացնելիս: Դեմոկրատ սենատոր Լիհին երեքշաբթի օրը տեղի ունեցած նիստում դժգոհություն հայտնեց այն առթիվ, թե նախագահ Քլինթոնը Մոսկվային խոստացել է 1.8 միլիարդ դոլլարի հավելյալ օգնություն ցուցաբերել, առանց ստուգելու դրա հայթայթման միջոցները:

Սավիմբին համաձայն է հրադադարին

Փղոսկրյա Ափի արտգործնախարար էսսին հայտարարեց, թե Անգոլայի «Ունիտա» ընդդիմադիր կազմակերպության պետ Սավիմբին համաձայն է երկրում 18 տարի շարունակվող պատերազմը դադարեցնելուն: Անգոլայի կառավարությունը վերապահությամբ ընդունեց այս հայտարարությունը: Փղոսկրյա Ափի մայրաքաղաք Աբիժանը վերջերս դարձել է Անգոլայի կառավարության եւ ընդդիմադիր կազմակերպությունների միջեւ բանակցությունների կենտրոն:

Մտավորականությունը չի ծառայելու

«Դավանաբար մենք կլինենք միակ պետությունը, որը փորձում է ազատել բանակը մտավորականության ներկայացուցիչներից», դժգոհեց Լատվիայի պաշտպանության նախարարը, քանի որ պատգամավորները նախատեսում են ծառայությունից ազատել բարձրագույն կրթություն ունեցող քաղաքացիներին: Միաժամանակ մնացածները կծառայեն ոչ թե 12, այլ 18 ամիս: Այդպիսի որոշման պատճառը ֆինանսական դժվարություններն են: Այլընտրանքի ծառայության ժամկետը կկազմի 24 ամիս:

Սնարք

Վարորդական իրավունքը մտցվել է 100 տարի առաջ

Վարորդական իրավունքն առաջին անգամ մտցվել է Փարիզում 100 տարի առաջ: Արդեն այդ ժամանակ վարորդները ձգտում էին ցուցադրել իրենց համարձակությունը, ուստի հաճախակի դարձած վթարները Փարիզի պրեֆեկտին ստիպեցին մտածել երթեւեկության անվտանգության մասին: Նրա կարգադրությամբ մեքենա վարելու իրավունք էր ստանում 21 տարեկան յուրաքանչյուր անձ, վարելու ունակությունը ստուգելուց հետո: Վարորդներն այդ քննությունը հանձնում էին երկաթգծի գերատեսչությունում մեքենավարների հետ միասին: Այժմ Ֆրանսիայում մեքենա վարելու իրավունք են ստանում 16 տարեկանից: Սակայն երթեւեկության կանոնների քննությունն այնքան բարդ է, որ քչերն են հանձնում այն առաջին անգամից. 40 հարցերից անհրաժեշտ է ճիշտ պատասխանել 35-ին:

Սնարք

Աճում է գազի գինը

Վրաստան ներմուծվող գազի գների զգալի աճի կապակցությամբ Վրաստանի Նախարարների կաբինետը որոշում է ընդունել բարձրացնել վառելիքի իրացման գինը մինչեւ 105 ռուբլի 1 կգ համար:

Սնարք

Վրաստան

Ռուս զորքերը պետք է դուրս գան

Թբիլիսի, 28 ապրիլ, Սնարք: Վրաստանի խորհրդարանն ապրիլի 27-ին կայացած նիստում միաձայն որոշում ընդունեց, որի համաձայն Վրաստանի ղեկավարը պետք է Ռուսաստանի ղեկավարության առջեւ բարձրացնի Աբխազիայից Ռուսաստանի զորքերն անհապաղ դուրս բերելու հարցը: Եթե ռուսաստանյան կողմը չկատարի այդ պահանջը, ապա Պսոու գետից (ռուս-վրացական սահմանից) մինչեւ Գումիստա գետը (որ անցնում է ճակատային գիծը) ընկած տարածքը կհայտարարվի ռուսական զորքերի կողմից զավթված տարածք: ■

ԻԿ «ՍՅՈՒԴ»

իրավաբանական ինստիտուտը հայտարարում է

Նախապատրաստական բաժնի դիմորդների ընդունելություն իրավաբան-իրավագետ եւ իրավաբան-բիզնեսմեն մասնագիտություններով՝ տասը մասնագիտացմամբ: Ավարտական քննությունները հաջողությամբ հանձնած ունկնդիրները կընդունվեն ինստիտուտ:

Ընդունելության պայմանների վերաբերյալ տեղեկությունները ինստիտուտում Երեւան, 375001, Թումանյան 11:

Հեռախոսներ 56-75-07, 58-21-18:

Ընդունող հանձնաժողով

Հանրահավաք

Հայաստանի Ցեղապաշտական Կուսակցությունը հրավիրում է հանրահավաքի՝ օպերայի հրապարակ, մայիսի 1-ին ժամը 12:00: Հանրահավաքը նվիրված է աշխատավորների իրավունքների եւ շահերի պաշտպանությանը

Քաղցկեղի բուժման նոր եղանակ

Նորվեգիայի այն հիվանդանոցի գիտաշխատողները, որտեղ բուժում է կատարվում ռադիումով, հայտարարել են չարորակ ուռուցքների տարածման բուժման հետազոտական ծրագրի հաջող արդյունքների մասին: Այդ ծրագրի վրա կատարված աշխատանքի երկու տարում մաշկի քաղցկեղից տառապող 300 հիվանդներ բուժվել են միաժամանակ քսուքով եւ լազերային ճառագայթներով, որի շնորհիվ նրանց 95 տոկոսը ապաքինվել է:

Բուժման նոր եղանակն էժան է եւ շատ ավելի արդյունավետ, քան հայտնի ավանդական եղանակները: Դրա կիրառումը առայժմ ի հայտ չի բերել որեւէ կողմնակի բացասական արդյունք: Սակայն գիտնականներն ընդգծում են, որ այդ եղանակն արդյունավետ է միայն այն հիվանդների համար, որոնց հիվանդությունն ունի հաճախակի կրկնության միտում, բայց չի տարածվում ամբողջ օրգանիզմում, մնալով իր ծագման տեղում:

Սնարք

Բոսնիա

Հրաժեշտ խաղաղապահ գեներալին

Գեներալ Ֆիլիպ Մորիոնի անունը քաջ ծանոթ է նրանց, ովքեր հետեւում են Բոսնիայում վերջին ամիսներին ծավալված ողբերգական դեպքերին: Նա ՄԱԿ-ի խաղաղապահ ուժերի հրամանատարն էր այնտեղ եւ իր համարձակ գործունեությամբ դարձել էր պաշտված, բնակիչների հարգանքի եւ անվտանգության զոհ ազգաբնակչության հերոսը: Նախանցյալ շաբաթ ֆրանսիական բանակի գլխավոր հրամանատարությունից 58 տարեկան գեներալին հայտնեցին, թե շուտով այլ պաշտոնի է անցնելու, պատճառաբանելով, որ նախատեսվածից երկար (13 ամիս) է մնացել արտասահմանյան ծառայության մեջ եւ թե նրա կյանքը վտանգված է: Սակայն, քաղաքական դիտորդների կարծիքով, հրամանատարի փոփոխության իսկական պատճառը նրա միջազգային հեղինակության աճն է: Մորիոնի գրեթե ամենօրյա երեւումը ֆրանսիական

հեռուստատեսությամբ անհանգստացնում է Ֆրանսիայի քաղաքական այրերից շատերին, որոնք նախընտրում են միշտ, որ զինվորականները մնան ստվերում: Նրանցից ոմանք հատուկ տեսնում են, որ «Բոսնիայի ասպետի», ինչպես կոչում են նրան, քաղաքական աստղն ավելի արագ է բարձրանում, քան իրենցը: Ըստ տեղեկությունների համաձայն, ֆրանսիական բանակի բարձրաստիճան զինվորականներին հաջողվել է նախագահ Միտերանին բերել իրենց տեսակետին, մտնելով այնկով գեներալ Մորիոնի համարձակ գործունեությունից դժգոհ սերբերի մոտ հակաֆրանսիական տրամադրությունների աճը: ■

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ՝
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

Խմբագիր
ՅՈՎՍԷՓ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841

Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

Apple® Macintosh®
համակարգչային շարվածք
«Ազգ» թերթի

Azg
armenian daily

Editor
H.AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Թերթի ձեւավորման եւ նկարազարդման հեղինակ ՊԱՎԵԼ ՊԱԼԼԱԹՅԱՆ